

NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM
Hadtudományi Doktori Iskola

Bartók András:

A Senkaku/Diaoyu szigetvita:

**Japán és Kína biztonság és védelempolitikáinak elemzése az
elrettentés és eszkalációs kérdések mentén explicit bayesiánus
folyamatkövetéssel**

című doktori (PhD) értekezésének szerzői ismertetője

TÉZISFÜZET

Témavezető: Dr. Kaiser Ferenc
egyetemi docens

Budapest, 2023

Tartalomjegyzék

1. Fejezet: Bevezető, témaválasztás indoklása:	4
Kutatási kérdések és hipotézisek:	4
Az értekezés szerkezeti áttekintése	6
Szakirodalom áttekintése	7
2. Fejezet: Elméleti és módszertani keretek.....	7
A kelet-ázsiai regionális biztonsági komplexum, az eskaláció és az elrettentés elméleti keretei.....	8
A kutatás során használt módszertan.....	9
3. Fejezet: A vizsgált problémakör.....	10
A Senkaku/Diaoyu szigetvita dinamikája	10
4. fejezet: A Kínai Népköztársaság biztonság- és védelempolitikája 1989-2022	11
Kína biztonságpolitikai alapvetései, fenyegetettség-percepciói, stratégiai ambíciói.....	11
A kínai védelmi képességek változásai	12
Regionális válaszreakciók Kína növekvő katonai képességei kapcsán	15
A Senkaku/Diaoyu szigetek szerepe Kína biztonságpolitikájában	17
5. Japán biztonság és védelempolitikája 1989-2022:.....	18
Japán biztonságpolitikai alapvetései, fenyegetettség-percepciói, stratégiai ambíciói	18
A japán védelmi képességek változásai	19
A Senkaku/Diaoyu szigetek szerepe Japán biztonságpolitikájában	21
6. Fejezet: Erőviszonyok összehasonlító vizsgálata	21
Hatalommetria makro indikátorok mentén	22
Összetett és gyakran használt hatalommetriai indexek.....	23
Hadtengerészeti erőketívítési indikátorok	23
Hadtengerészeti tüzérő: Harccsoport Rakéta Indikátok („Battle Force Missile”).....	24
7. fejezet: Elrettentési potenciálra vonatkozó hipotézisek feltáró elemzése explicit bayesiánus elemzéssel	26
8. Fejezet: Következtetések	27
Új tudományos eredmények.....	32
A kutatási eredmények alkalmazhatósága.....	34
Publikációs jegyzék	36
Tudományos és szakmai tevékenység.....	39

1. Fejezet: Bevezető, témaválasztás indoklása:

Napjaink globális kül- és biztonságpolitikai problémahalmazainak fontos eleme Kelet-Ázsia geopolitikai jelentőségének folyamatos növekedése. A térség relatív gazdasági, társadalmi és politikai súlya egyre meghatározóbb, ugyanakkor növekvő feszültségforrások jellemzik a régiót. Ilyen jelenség például Kína és Tajvan konfliktusa vagy a Dél-kínai tengeri rivalizálás. A disszertáció célja, hogy ebben a kontextusban feltárja az eskalációs mechanizmusokat, ennek választott esettanulmánya a Senkaku/Diaoyu szigetvita.

A kutatás az eskaláció és elrettentés elméleti keretrendszerén belül arra keresi a választ, miért nem eskalálódott a szigetvita a katonai konfrontáció szintjére. Az elemzés ezzel kapcsolatban négy alternatív hipotézist állít fel – a szakirodalomban fellelhető elgondolásokat szintetizálva – és azok magyarázó erejének megállapításához kutatási módszertanként explicit bayesiánus folyamatkövetést alkalmaz. Ennek során egyaránt megjelennek kvalitatív információ-halmazok, valamint releváns statisztikai adatbázisok, illetve önállóan elvégzett mérések eredményei a katonai eszközparkok és képességrendszerek kvantifikációjához. A kutatás célja a feszültségócot stabilizáló tényezők azonosítása és a regionális konfliktusok megértése a változó biztonsági környezetben.

Kutatási kérdések és hipotézisek:

A kutatás célja átfogó ismeretek nyújtása Kína és Japán biztonság- és védelempolitikájának alakulásáról 1989 után. Ebben a kontextusban a Senkaku/Diaoyu szigetvita kiemelt érdekütközési pontként jelenik meg, és az értekezés rendszerezetten mutatja be annak hátterét és fejlődését. A kutatási kérdést így fogalmaztam meg:

- **Miért nem eskalálódott a Senkaku/Diaoyu szigetvita – habár sűrke-zónás konfrontációról beszélhetünk – a katonai erővel történő, területszerző konfliktus szintjére 1996 és 2022 között?**

A tudományos és szakpolitikai diskurzusban számos ok-okozati mechanizmust találhatunk a feszültségek és eskalációs potenciál kapcsán. Ezek részben magyarázatot adhatnak a kutatási kérdés egyes elemeire, ám kifejezetten erre irányuló, a különböző

lehetséges indokokat mérlegelő tudományos kutatás eddig még sem magyar nyelven, sem nemzetközi szakirodalomban nem született. A kutatás négy hipotézist állít fel, szintetizálva a szakirodalom érintőleges gondolatmeneteit:

- **H₁: Kínára hat katonai jellegű elrettentő tényező a Senkaku/Diaoyu szigetvita kapcsán. A japán védelmi képességek mértéke az erők mérlegének összevetése esetén gátolja azt, hogy Kínának a támadó műveletekhez szükséges erőfölénye alakuljon ki a szigetek elfoglalása és megtartása kapcsán.¹**
- **H₂: Kínára katonai jellegű elrettentő tényező nem gyakorol hatást a Senkaku/Diaoyu szigetvita kapcsán. A kínai kalkulációkban egy esetleges lokális katonai konfliktussal kapcsolatban elsősorban a nemzetközi gazdasági és diplomáciai következmények fontosak.²**
- **H₃: Kínára hat katonai jellegű elrettentő tényező a Senkaku/Diaoyu szigetvita kapcsán. Ez azonban nem a japán védelmi képességek, hanem az amerikai védelmi garancia.³**
- **H₄: Kínára katonai jellegű elrettentő tényező nem gyakorol hatást a Senkaku/Diaoyu szigetvita kapcsán. A szigetek elfoglalása azonban alacsonyabb prioritást élvez, mint Tajvan inváziója, így a kínai vezetés vélhetően egy tajvani konfliktustól teszi függővé az ezzel kapcsolatos katonai lépéseket.⁴**

Az elemzés időbeli kerete 1989-től 2022-ig terjed, amely időszakban a szigetvita és a régió biztonsági folyamatai számottevően változtak. Az értekezés kutatómódszertani alapja

¹ Az, hogy a vitában érintett másik fél katonai ereje jelent elrettentést, egy elvont, képességek ismeretétől mentes absztrakció szintjén logikus válasznak tűnik. Ha a Japán Védelmi Minisztérium kiadványai között az elrettentés szóra keresünk (抑止), hétezerrel is több találatot kapunk, ezek jelentős része vagy stratégiai dokumentumok, vagy olyan hadelméleti értekezések, melyek Kínával, illetve Japán elrettentési képességeivel, ezek esetleges szükséges változásaival foglalkoznak. (Izd. például.: 平田英俊, 山下愛仁. "包括的抑止戦略の必要性和防衛力整備のあり方について." *エア・アンド・スペース・パワー研究* 7 (2021): 74-91.

² A nemzetközi tanulmányok és biztonsági tanulmányok elméleti keretrendszerében általános toposz a gazdasági mechanizmusok eskaláció-csökkentő jellege. A hazai tudományos szakirodalom vonatkozó írásaiban a második leggyakrabban említett tényező a kínai területviták eskalációjának mérséklésével kapcsolatban

³ A hazai tudományos szakirodalom vonatkozó írásaiban a leggyakrabban említett tényező a kínai területviták eskalációjának mérséklésével kapcsolatban

⁴ A japán biztonságpolitikai szakmai közegben ez az elképzelés egy létező és a szakértők egy része számára meggyőző érvelés. A logikája lényegében arra épít, hogy szekvenciát vázol, Tajvan elfoglalását követően számít arra, hogy Kína további offenzívákat indít majd, melynek első célpontja a Senkaku szigetek, majd Okinawa és ezzel Japán hatástalanítása, mint regionális kihívó, illetve az USA támaszpontjainak otthont adó szövetséges. A leggyakrabban idézett japán biztonságpolitikai szakértő ezen az állásponton Onoda Osamu v.ezd. (ny.), (Izd.: 小野田 治. [地政学的要衝研究会 - 中国は台湾を武力侵攻するか](#); szintén erre a következtetésre jutottak angol nyelven is publikáló biztonságpolitikai témában megszólaló szakértők, a kínai közösségi média és elérhető stratégiai diskurzusok elemzése után: Zeng, Jennifer. [Unifying Taiwan Begins with the Senkakus](#)

az explicit bayesiánus folyamatkövetés. Ez a hipotézisek magyarázó potenciálját matematikai valószínűség értékeként fejezi ki („P”). A bayesiánus folyamatkövetés az inferenciális statisztika bayes-i alapjaira épít. Az egyes hipotézisek valószínűségét úgy értelmezi, hogy azok kapcsán kifejez egy előzetes valószínűségi „várakozást” (P_{prior}) és a kutatás során elvégzett vizsgálat eredményeivel (P_{EI}) frissíti ezt a prior valószínűséget, a Bayes tétellel elvégezve ezt a számítást,⁵ így kapjuk meg a kutatással kifejezhető valószínűséget ($P_{\text{posterior}}$).

Az értekezés szerkezeti áttekintése

A hipotézisek magyarázó erejének mérlegeléséhez a szükséges megállapításokat négy nagyobb logikai egység keretében valósítom meg. A disszertáció első fejezete tartalmazza a bevezetést, a téma indoklását. A második fejezet mutatja be a tudományos problémát, a kutatási kérdést, a hipotéziseket és a kutatás során elvégzett elemzés módszertanát. A harmadik fejezet magát a vizsgált problémát, a kínai-japán kapcsolatokat, a kelet-ázsiai régió eszkalációs elméleti narratíváit, valamint a Senkaku/Diaoyu szigetvitát tekinti át. A negyedik fejezetben részletesen bemutatom a Kínai Népköztársaság védelempolitikájának alakulását a posztbipoláris korszak kezdetétől napjainkig. Kitérek Kína ismert fenyegetettség percepcióira, valamint a Kínai Népi Felszabadító Hadsereg képességeinek változásaira az elmúlt évtizedekben. Ezt követően összegzem a változó kínai katonai képességekre adott regionális válaszreakciókat, végezetül elhelyezem a Senkaku/Diaoyu szigetek kérdéskörét Kína geostratégiai törekvéseinek összességén belül.

Az ötödik fejezetben az előző szempontok mentén bemutatom Japán biztonság- és védelempolitikájának alakulását 1989-től napjainkig. Szintén kitérek a japán biztonságpolitikai alapvető elveire, fenyegetettség percepcióira. Ezt követően hasonló szempontok mentén bemutatom a Japán Önvédelmi Erők képességeinek változását az elmúlt bő három évtized során. Kitérek a japán-amerikai védelmi együttműködésre, valamint a Senkaku/Diaoyu szigetekkel kapcsolatos japán stratégiai elrettentési célkitűzésekre.

A hatodik fejezetben négy különböző szempontrendszer mentén vizsgálom meg Kína és Japán érdekérvényesítő képességeinek egymáshoz viszonyított arányait. Elsőként a minél magasabb tényezőket kifejező makró indikátorokat. Majd az összetett katonai képességeket

⁵ Thomas Bayes 18. században élt brit matematikus, protestáns lelkész. Munkássága jelentősen hozzájárult a statisztikai matematika valószínűségelméleti alapjaihoz, legismertebb tézise a „Bayes tétel” ($P(A | B) = P(B | A) \times P(A) : P(B)$) vagyis egy esemény valószínűsége (A), az eseményhez kapcsolódó körülményekre vonatkozó előzetes ismeretek (B) alapján.

kifejező hatalommetriai módszereket mutatom be. Ezt követően a kifejezetten haditengerészeti képességrendszerek indikátorokban történő kifejezésének módszereit ismertetem. Végül egy, a haditengerészeti csapásmérő képesség egy elterjedt indikátora, a „harccsoport rakéta” indikátor („*Battle Force Missile*”) arányainak összehasonlításával mérlegelem a Japán és Kína közötti erőviszonyokat.

Az utolsó fejezetben végzem el az explicit bayesiánus elemzést. Ehhez a módszertan megvalósításához szükséges háttérismereteket („*Inference*” I_1 - I_n) és megállapításokat/„bizonyítékokat” („*Evidence*” E_1 - E_n) lista szerűen rendszerezem a 3-6. fejezetekből. Egy mátrixba rendezve megvizsgálom, hogy az egyes hipotéziseket az ismeretek mekkora és milyen súlyú aránya támasztja alá, ezzel kifejezve, hogy melyik hipotézis esetén valószínűsíthetjük a legmagasabb magyarázó erőt az elrettentési mechanizmusokkal kapcsolatban.

Szakirodalom áttekintése

A disszertáció a nemzetközi tanulmányok és biztonságpolitika nemzetközi és magyar szakirodalma alapján vizsgálja a kelet-ázsiai nemzetközi kapcsolatokat, eseménytörténetét és elméleti narratíváit. A források között a tudományos monográfiák és folyóiratcikkek mellett szerepelnek hivatalos kormányzati kiadványok, védelmi fehér könyvek és az International Institute of Strategic Studies *The Military Balance* évkönyvei, amelyek a kvantitatív elemzéshez biztosították az adatbázist.

A vonatkozó tudományos és szakpolitikai nemzetközi szakirodalom régóta foglalkozik mind a kínai, mind a japán védelempolitika fontosabb aspektusaival. A hazai szakirodalom főként a 2010-es évek második felétől fordít figyelmet a témára. A dolgozat a kutatási kérdések tisztázása mellett igyekszik ismeret-összegző erőfeszítéseket is tenni egy magyar nyelven még viszonylag kevésbé kutatott témakör kapcsán.

2. Fejezet: Elméleti és módszertani keretek

A 2. fejezetben bemutatom az értekezés elméleti és módszertani kereteit. Áttekintem a regionális biztonsági komplexumokkal kapcsolatos elméleti alapvetéseket és bemutatom Északkelet-Ázsia regionális biztonsági szubkomplexumát. Összegezem a tudományos szakirodalom főbb eredményeit az eszkaláció és elrettentés fogalmi kapcsán. Végül

bemutatom a kutatás során használt vizsgálati módszertant, az explicit bayesiánus folyamatkövetést, ismertetve a kutatáshoz kialakított saját protokollt.

A kelet-ázsiai regionális biztonsági komplexum, az eszkaláció és az elrettentés elméleti keretei

Kelet-Ázsia ma a globális gazdaság és geopolitika fontos gócpontja. A régió jelentős része a világ termelőkapacitásának, a globális demográfiai eloszlás egyik legnagyobb területi központja. Kína és Japán a régió gazdaságilag és technológiailag is vezető szereplői. Az itteni biztonságpolitikai feszültségek, különösen a kínai és regionális hatalmak közötti rivalizálás, nem csupán a térséget érintik, hanem a globális stabilitásra is hatással vannak. Az amerikai katonai jelenlét kulcsszerepet játszik a régió stabilitásában, és a „kerékagy és küllők” szövetségi rendszer kapcsolódik mind az Északkelet-Ázsiai, mind a Délkelet-Ázsiai biztonsági komplexumokhoz. Kelet-Ázsia területi vitákban bővelkedő térség, különösen a Dél-kínai-tenger és a Kelet-kínai-tenger szigetvitái rejtenek jelentős eszkalációs veszélyeket. Tajvan és Kína viszonya régóta jelent feszültségforrást és az elmúlt években ez jelentős mértékben fokozódott. A Koreai félsziget megosztottsága és Észak-Korea nukleáris fegyverkezési programja jelentős kihívásokat jelent a régió stabilitására nézve, és az Egyesült Államoknak is fontos szerepe van a térség biztonságában. Emellett számos további kihívás jelen van Kelet-Ázsiában, mint például vallási-etnikai feszültségek, politikai instabilitás, környezeti problémák, gazdasági kihívások és demográfiai változások, amelyek további tényezőként hatnak a régió biztonságára és stabilitására.

Az értekezés számára a stratégiaelmélet két fontos koncepciója releváns, az *eszkaláció* és az *elrettentés*. Mindkettőre jellemző, hogy főként – de persze nem kizárólag – a nagyhatalmi konfrontáció és nukleáris fegyverekkel kapcsolatos kérdések kapcsán merülnek fel. Az *eszkaláció* jelen értekezésben a Senkaku/Diaoyu szigetvitára vonatkoztatva a katonai eszközökkel végrehajtott területszerzésre és egy ebből fakadó potenciális konfliktusra vonatkozik. Mivel a vizsgált időszakban *erre nem került sor*, a kutatás célja feltárni ennek lehetséges okait.

Az elrettentés kapcsán a *megtorló* („*deterrence by punishment*”) és *siker-megtagadó* („*deterrence by denial*”) elrettentési mechanizmusokat különíthetjük el. A disszertáció célja feltárni, hogy akár megtorló, akár siker-megtagadó elrettentési mechanizmusok mennyire játszhattak szerepet az eszkaláció hiányában.

A kutatás során használt módszertan

Az értekezés fő célja a Senkaku/Diaoyu szigetvita eszkalációjának vizsgálata, különös tekintettel az elrettentő faktorok szerepére. Az elérhető ismeretek alapján Kína számára kiemelt geopolitikai jelentősége van ezeknek a szigeteknek, természeti erőforrásokkal, szimbolikus fontossággal és stratégiai elhelyezkedéssel rendelkeznek. Azt is elmondhatjuk, hogy Kína igényeket fogalmazott meg a szigetek elfoglalására, de ezt mégsem hajtotta végre a vizsgált időszakban. Az elrettentő faktorok hatékonyan visszatartották Kínát a katonai beavatkozástól.

Az elemzés során a kutatási kérdésre válaszként értelmezhető hipotéziseket fogalmaztam meg (H_1, H_2, H_3, H_4), a szakirodalomban leggyakrabban előforduló részleges magyarázatokat szintetizálva. Ezek szakirodalmi reprezentációja alapján fejeztem ki a H_1 - H_4 hipotézisek előzetesen feltételezhető magyarázó erejét (valószínűség, P), így keletkeztek a P_{prior} értékek.

A probléma feltárásához két esettanulmányt vizsgáltam, Kína biztonság és védelempolitikáját 1989-től 2022-ig, illetve Japán biztonság és védelempolitikáját ugyanebben az időszakban. Harmadik szakaszban a két fél kvantitatívan kifejezhető képességeit azonosítottam, gazdasági potenciál, kompozit hatalommetriai indikátorok, haditengerészeti összesített indikátor és haditengerészeti tüzerő értékekben. Mivel ezek közül nem minden indikátor volt elérhető adatbázisokban, az ismert adatok alapján az indikátorokhoz szükséges méréseket elvégeztem.

Ezen esettanulmányokból, valamint a hatalommetriai mérésekből, összesítésekből kiemeltém azokat az ismereteket, amelyek valamely vagy több hipotézis kapcsán relevánsak lehetnek. Amennyiben ezek pusztán egy hipotézis relevanciáját erősítik meg, de nem támasztanak alá/cáfolnak egyet sem, a módszertani szakirodalom protokolljai alapján „inferencia” („I”) értékeként fejeztem ki ezeket. Amennyiben ezek a hipotéziseket logikailag alátámasztó/cáfoló ismereteknek tekinthetők, a módszertani szakirodalom protokollja alapján „evidence” („E”) értékeként fejeztem ki őket. Egy, a szakirodalmi protokollok leginkább a kutatáshoz alkalmazható skálázását a kutatási kérdéshez igazítva számszerűsített értékeként fejeztem ki az egyes E elemeknek a négy hipotézisre vonatkoztatható magyarázó erejét. Ezeket az értékeket összesítve fejeztem ki a vizsgálat során az egyes hipotézisek közötti magyarázó potenciál eloszlását ($P_{E|I}$).

A bayesiánus folyamatkövetés ezeket az eredményeket illeszti be a Bayes tételbe. A kutatás eredményéhez a P_{prior} és $P_{E|I}$ értékek szorzata, illetve az egyes hipotézisek többi hipotézishez viszonyított aránya adja a végleges, $P_{\text{posterior}}$ valószínűség eloszlásokat:

$$\frac{P_{\text{posterior}H1}}{P_{\text{posterior}H2} + P_{\text{posterior}H3} + P_{\text{posterior}H4}} = \frac{P_{\text{prior}H1}}{P_{\text{prior}H2} + P_{\text{prior}H3} + P_{\text{prior}H4}} \times \frac{P(H1|EI)}{P(H2|EI) + P(H3|EI) + P(H4|EI)}$$

$$\frac{P_{\text{posterior}H2}}{P_{\text{posterior}H1} + P_{\text{posterior}H3} + P_{\text{posterior}H4}} = \frac{P_{\text{prior}H2}}{P_{\text{prior}H1} + P_{\text{prior}H3} + P_{\text{prior}H4}} \times \frac{P(H2|EI)}{P(H1|EI) + P(H3|EI) + P(H4|EI)}$$

$$\frac{P_{\text{posterior}H3}}{P_{\text{posterior}H1} + P_{\text{posterior}H2} + P_{\text{posterior}H4}} = \frac{P_{\text{prior}H3}}{P_{\text{prior}H1} + P_{\text{prior}H2} + P_{\text{prior}H4}} \times \frac{P(H3|EI)}{P(H1|EI) + P(H2|EI) + P(H4|EI)}$$

$$\frac{P_{\text{posterior}H4}}{P_{\text{posterior}H1} + P_{\text{posterior}H2} + P_{\text{posterior}H3}} = \frac{P_{\text{prior}H4}}{P_{\text{prior}H1} + P_{\text{prior}H2} + P_{\text{prior}H3}} \times \frac{P(H4|EI)}{P(H1|EI) + P(H2|EI) + P(H3|EI)}$$

3. Fejezet: A vizsgált problémakör

Az értekezés ezen szakaszában bemutatom a kutatás tárgyát képező problémakört. Történelmi áttekintést adok és a jelenlegi folyamatok mentén bemutatom a japán-kínai kapcsolatokat. Ezt követően megvizsgálom a regionális és nagyhatalmi eszkaláció legfontosabb kérdéseit, elhelyezve a Senkaku/Diaoyu szigetvitát ebben a keretrendszerben. Végül részletesen bemutatom a Senkaku/Diaoyu szigetvita, valamint a hozzá kötődő incidensek kronológiáját, folyamatait.

A Senkaku/Diaoyu szigetvita dinamikája

A Senkaku/Diaoyu-szigetcsoport öt lakatlan szigetből és három nagyobb zátonyból áll, elhelyezkedése Okinawa és Tajvan között található. Jelenleg a szigetcsoport Japán *de facto* fennhatósága alatt áll. A vita középpontjában kínai – és tajvani – igények állnak, amelyek történelmi hivatkozásokon alapulnak, míg Japán azt állítja, hogy a szigetek lakatlanok voltak, mielőtt a Japán császárság jogot formált rájuk. A vitát a 2010-es évektől kezdve súlyosbították a japán szuverenitást kikezdeni hivatott események, mint például tajvani és kínai aktivisták demonstratív jelenléte a szigetek környékén, halászhajók összetűzései, vagy akár a kínai légtérellenőrzési zóna bevezetése. A feszültségek olyan mértékben nőttek, hogy Japán és Kína közötti diplomáciai válságok történtek, a két ország közötti kereskedelmi viták alakultak ki, illetve a japán fél állítása szerint kínai haditengerészeti egységek nemzetközi vizeken tűzvezérlő lokátorokkal célba vettek japán egységeket – amely a japán értelmezésben már katonai támadásnak minősül.

Az Egyesült Államok a szigetvita kapcsán megerősítette szövetségi kötelezettségét Japán irányába, amely értelmében az esetleges eszkalációban akár az amerikai fél is hadviselőként venne részt.

A japán hatóságok és önvédelmi erők aktívan figyelik és ellenőrzik a szigetek környékét a potenciális incidensek elkerülése érdekében. Az ügy globális gazdasági következményekkel is járhat, mivel mind Kína, mind Japán fontos kereskedelmi partnerek a világgazdaságban.

A szigetvita legutolsó jelentős fejleménye a kézirat lezárultakor, hogy 2021 januárjában Kína törvénymódosítást hajtott végre, amely felhatalmazta a kínai partiőrséget a kínai tengervizeken illetéktelenül tartózkodók ellen fegyveres kényszerítő eszközök alkalmazására. Ez a változás jelentős eszkalációs potenciált hordoz a Senkaku szigetek ügyében, habár tényleges alkalmazására eddigi ismereteink szerint nem került sor.

4. fejezet: A Kínai Népköztársaság biztonság- és védelempolitikája 1989-2022

Az értekezés 4. fejezetében Kína vonatkozásában végezem el a kutatáshoz szükséges esettanulmányi áttekintést. Bemutatom a Kínai Népköztársaság legfontosabb biztonságpolitikai alapvetéseit. Ezt követően kvalitatív (történeti áttekintés) és kvantitatív módon bemutatom a kínai védelempolitika 1989 és 2022 közötti legfontosabb jellegzetességeit. Feltárom, milyen regionális válaszreakciókat váltott ki a kínai haderőfejlesztés az elmúlt években. Végül megvizsgálom, mi a relevanciája a Senkaku/Diaoyu szigetvitán a kínai biztonság- és védelempolitika szempontjából.

Kína biztonságpolitikai alapvetései, fenyegetettség-percepciói, stratégiai ambíciói

Kína védelempolitikája kapcsán stratégiai dokumentumaiban az „aktív védelem” alapelvet kommunikálja következetesen. Doktrínáinak narratívái az önvédelemre épülnek. Az elrettentés és a háború megelőzése is fontos szerepet játszik a kínai vezetés által megfogalmazott védelempolitikában, különösen a regionális stabilitás szempontjából.

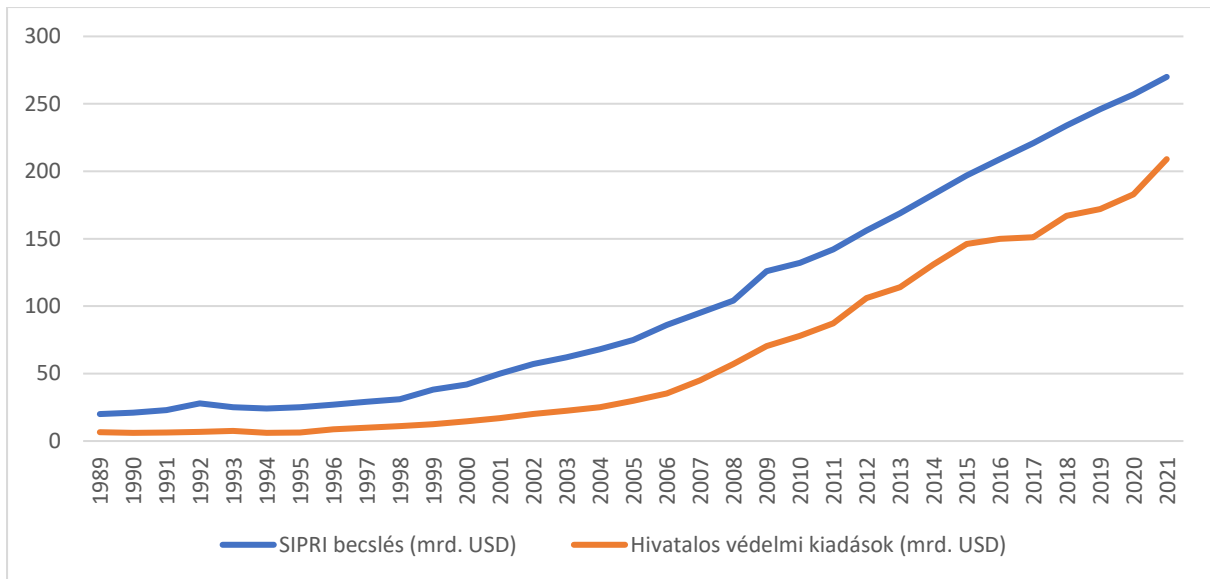
A katonai – főként haditengerészeti – erőket Kína esetében folyamatos fejlődési pályán áll, mind a képességek, mind a védelempolitikával kapcsolatban megfogalmazott állami kommunikáció terén. Az „elrettetés” stratégiája a hadászati rakétaerők fejlesztésével és eszközparkjának felhalmozásával történik, főként az 1990-es évek jellemző trendje. A 2000-es években ezt követte az „aktív védelem” stratégia megfogalmazása, lokális konfliktusok megnyerésére és tengeri hadviselésre való felkészülés. Emellett Kína védelmi dokumentumaiban kiemeli az információs hadviselés jelentőségét és az összhaderőnemi együttműködést.

Kína globális érdekei közé tartozik a katonai ereje növelése a Csendes-óceán térségében, különösen a tengeri útvonalak biztosítása érdekében. Stratégiai dokumentumainak narratívái azonban továbbra is elkötelezettek az „aktív védelem” stratégiai alapelvei mellett, kerülve a konvencionális konfliktust, és inkább a gazdasági fejlődésükből fakadó hatalmi növekedésre támaszkodnak a régióban. Az erők mérlegelése és erők várható jövőbeli csoportosítása a Csendes-óceán térségére a hosszú távú stratégia középpontjában áll, a kínai stratégiai kommunikáció értelmében lehetőség szerint anélkül, hogy az egyoldalú katonai konfrontációra támaszkodnának.

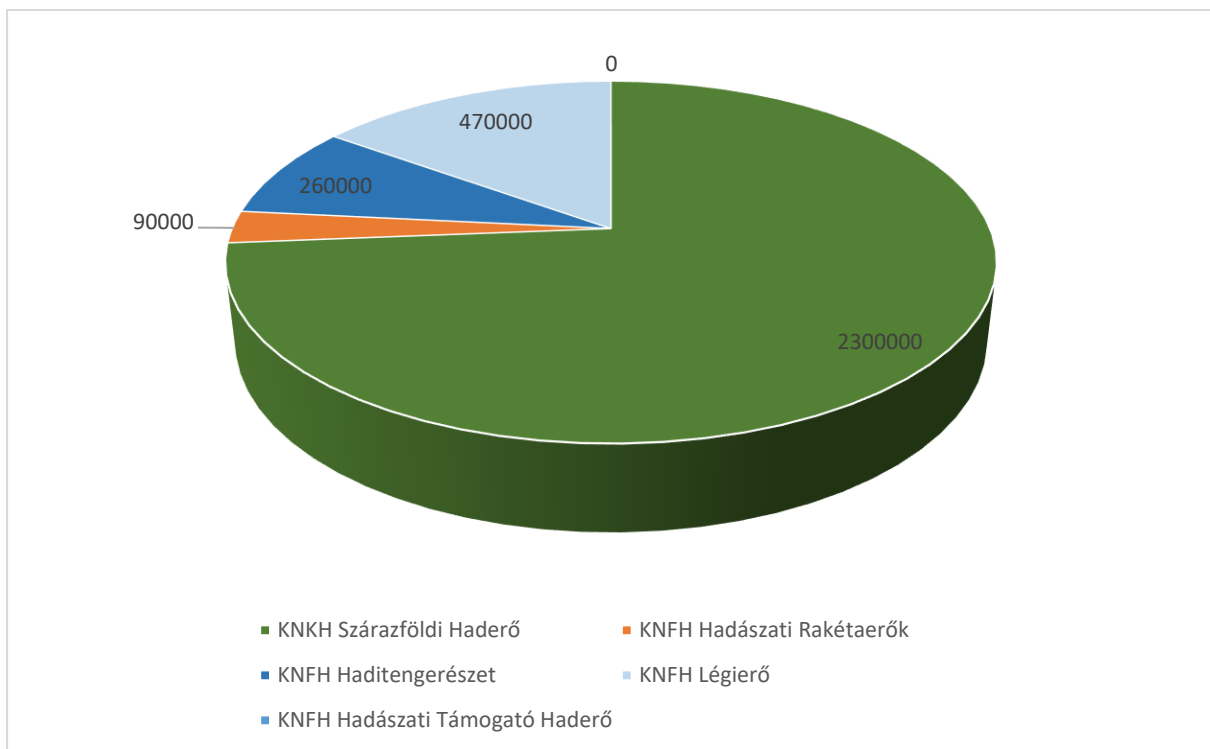
A kínai védelmi képességek változásai

A fejezetben bemutatom Kína védelempolitikájának kvalitatív és kvantitatív változásait 1989 és 2022 között. Kína ebben az időszakban széles körű és a haderőt strukturájában átalakító védelmi fejlesztéseket hajtott végre, melyeknek köszönhetően a poszt-bipoláris kor elején még pusztán területvédelemre berendezkedett haderő mára jelentős erőketívítési potenciállal bír.

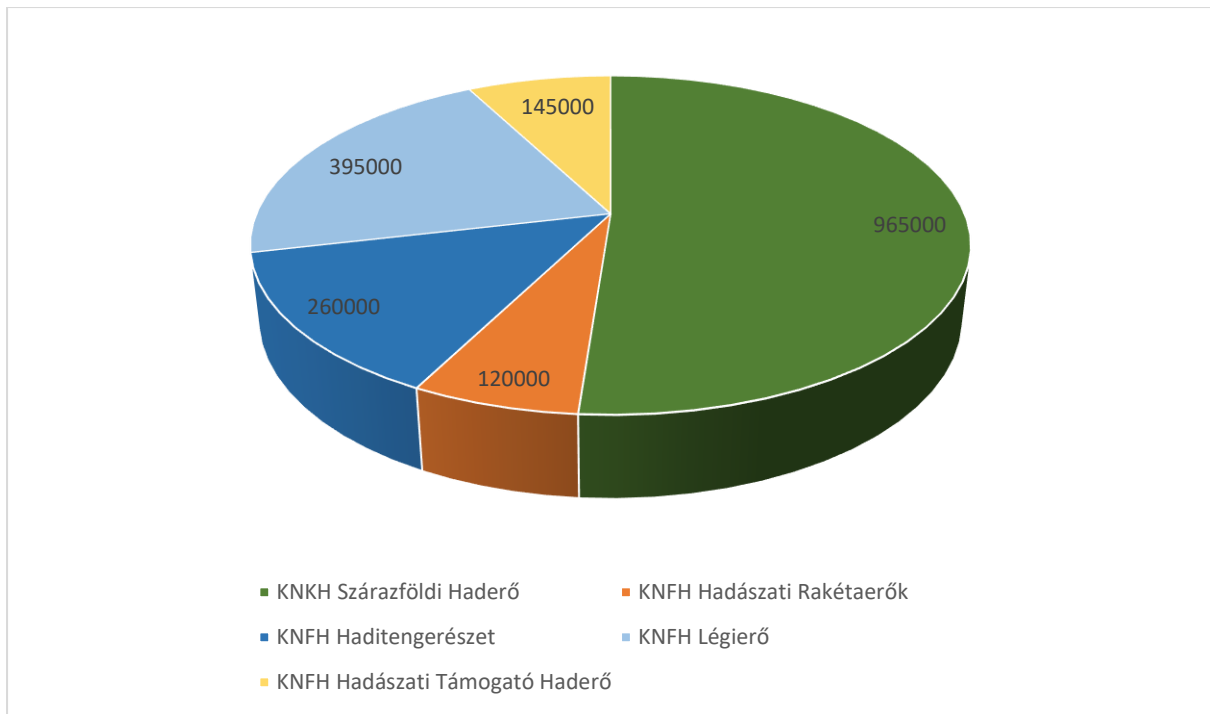
Az esettanulmányban számos adathalmazt állítottam össze a Military Balance adatbázisai alapján, amelyek mutatják a kínai haderő kvalitatív és kvantitatív változásait. Ezek közül a legfontosabbak az alábbi ábrák:

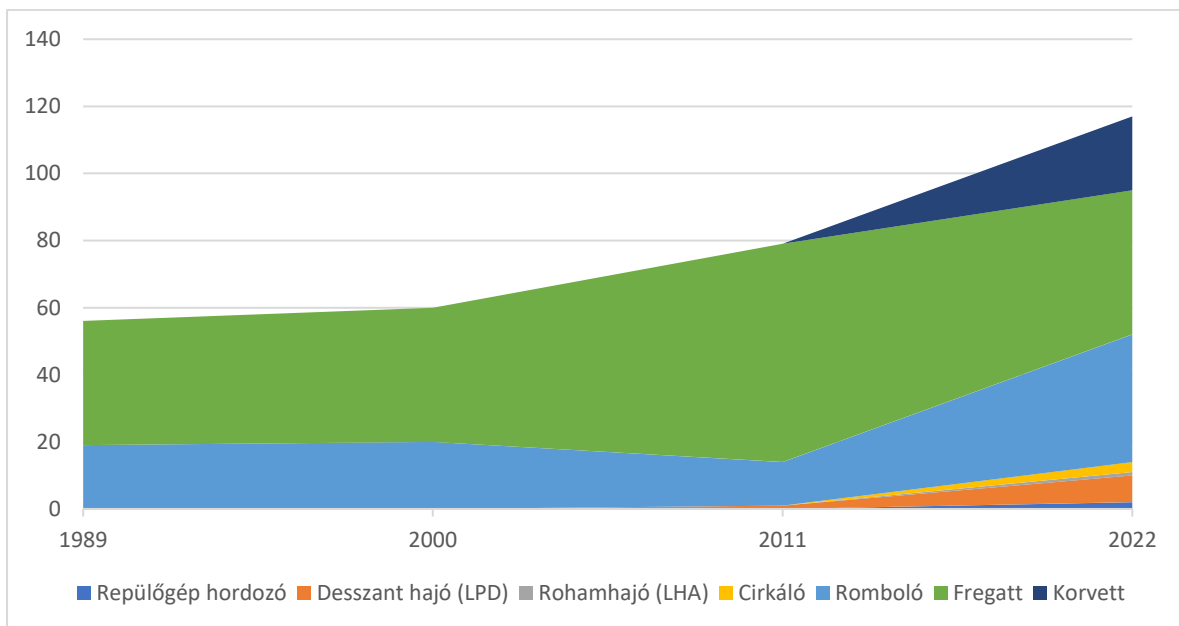
3. ÁBRA: A KNK VÉDELMI KIADÁSAI 1989-2021, A HIVATALOSAN KÖZÖLT ADATOK, ILLETVE A SIPRI BECSLÉSEI ALAPJÁN; SAJÁT SZERKESZTÉS, ADATOK FORRÁSA: SIPRI

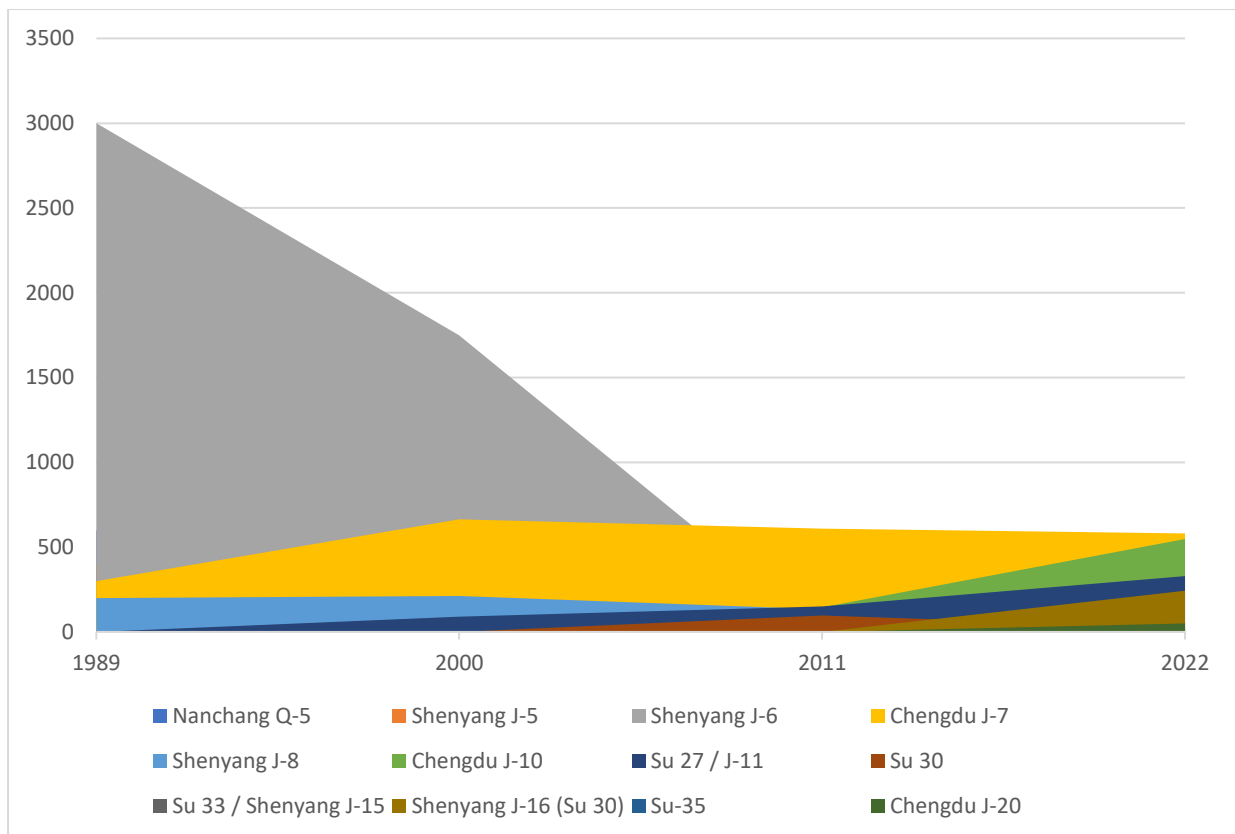
1. ÁBRA: KNFH SZEMÉLYI ÁLLOMÁNY HADERŐNEMENKÉNT 1989; SAJÁT SZERKESZTÉS, ADATOK FORRÁSA: IISS MILITARY BALANCE 1989

2. ÁBRA: KNFH SZEMÉLYI ÁLLOMÁNY HADERŐNEMENKÉNT 2022; SAJÁT SZERKESZTÉS, ADATOK FORRÁSA: IISS MILITARY BALANCE 2022

3. ÁBRA: A KNFH HADITENGERÉSZET FŐBB FELSZÍNI HAJÓEGYSÉGEINEK ELOSZLÁSA HAJÓOSZTÁLYONKÉNT 1989, 2000, 2011, 2022; SAJÁT SZERKESZTÉS, ADATOK FORRÁSA: IISS MILITARY BALANCE

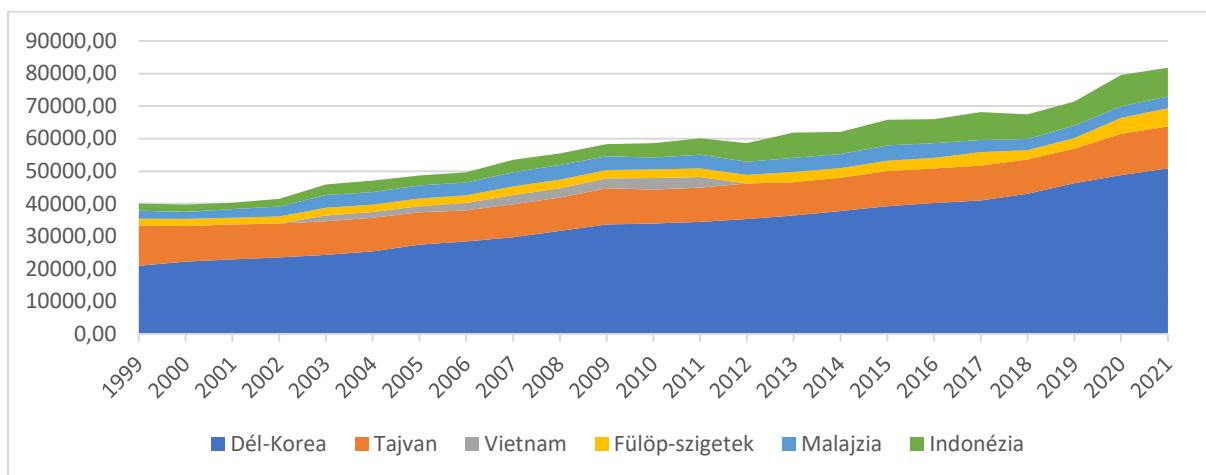
4. ÁBRA: A KNFH VADÁSZGÉP ESZKÖZPARKJA (LÉGIERŐ ÉS HADITENGERÉSZETI ÖSSZESÍTVE) 1989, 2000, 2011, 2022; SAJÁT SZERKESZTÉS, ADATOK FORRÁSA: IISS MILITARY BALANCE

Regionális válaszreakciók Kína növekvő katonai képességei kapcsán

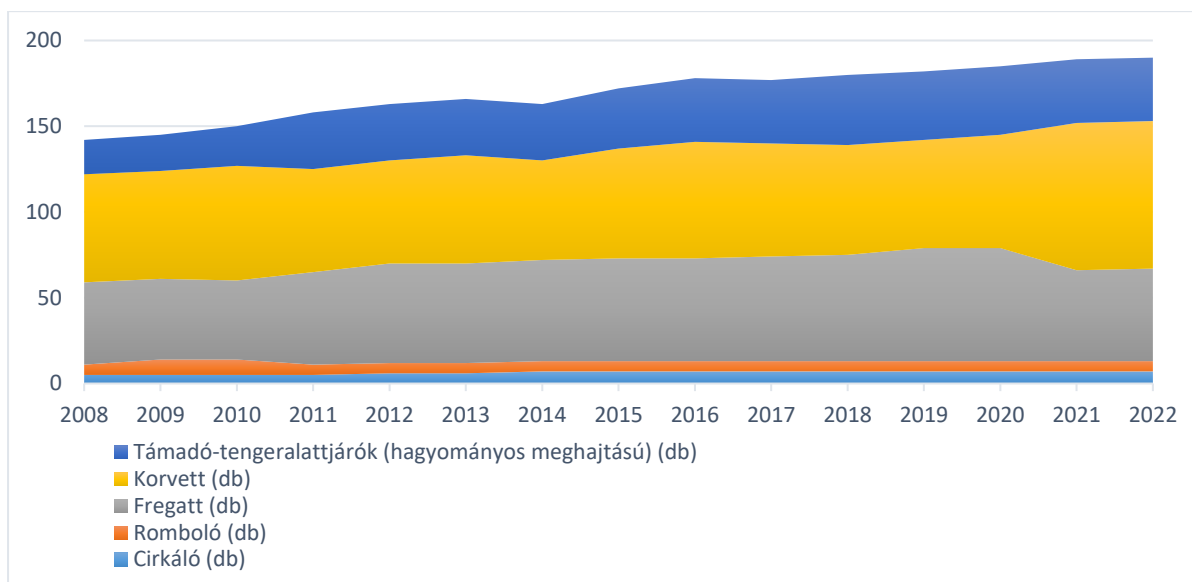
Ebben az alfejezetben megvizsgálom, hogy Kína fegyverkezési programja milyen regionális válaszreakciókat váltott ki Kelet-Ázsiában. Ehhez olyan országokat választottam mintának, amelyek tengeri területvitával rendelkeznek Kína irányába, illetve Tajvant, amely Kínát egzisztenciális fenyegetésként éli meg.

A Military Balance adatbázisai alapján megvizsgálom, voltak-e jelentős, reaktív védelempolitikai fejlesztések amelyek összességében a kínai törekvések szempontjából kihívásokkal tarkítottá tudják tenni a haditengerészeti műveleti teret. Az adatok összességében azt mutatják, hogy rendszer szintű regionális fejlesztési programokhoz vezetett Kína katonai képességeinek növekedése.

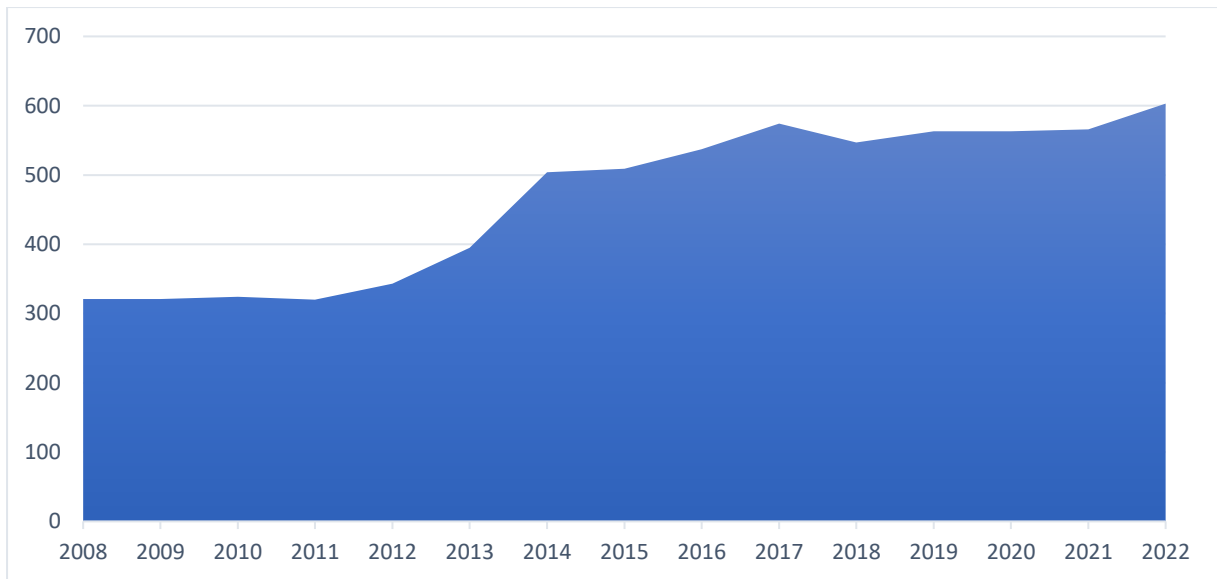
Az adatok alapján számos összesítő ábrát készítettem, ezek közül a legfontosabbak:

5. ÁBRA: VÉDELMI KIADÁSOK 1999 - 2019 , MILLIÓ USD; SAJÁT SZERKESZTÉS, ADATOK FORRÁSA: SIPRI

6. ÁBRA: A NAGYOBB FELSZÍNI HAJÓEGYSÉGEK, ILLETVE TÁMADÓ TENGERALATTJÁRÓK SZÁMA 2008-2022 KÖZÖTT; SAJÁT SZERKESZTÉS, ADATOK FORRÁSA: IISS MILITARY BALANCE

7. ÁBRA: A VIZSGÁLT ORSZÁGOK PARTIÓRSÉGEK HAJÓEGYSÉGEINEK SZÁMA 2008-2022 KÖZÖTT, SAJÁT SZERKESZTÉS, ADATOK FORRÁSA: IISS MILITARY BALANCE

A Senkaku/Diaoyu szigetek szerepe Kína biztonságpolitikájában

A Senkaku/Diaoyu szigetek Kína politikai vezetése számára kiemelten fontosak, mivel szorosan kapcsolódnak a kínai politikai hatalom legitimitásának narratívájához, és a szigetek visszaszerzése a megaláztatás évszázadának – egy „ismételt” – lezárását szimbolizálhatná. Ezen területek stratégiai szempontból is meghatározók, különösen a Tajvanhoz való közelségük miatt.

A kínai média és politikai vezetés narratívái erősítik a szigetekkel kapcsolatos társadalmi elköteleződést, ami az elmúlt évtizedekben a kínai közvéleményben is növekvő nyomást hozott létre a szigetvitával kapcsolatos harsány kiállás iránt.

A gazdasági szempontok is szerepet játszanak, mivel a szigetek közelében gazdag energiahordozók és fontos halászati vizek találhatóak. Kína számára az energiaimport és az élelmiszerellátás kulcsfontosságúak, ami gazdasági ösztönzőt jelenthet.

A szigetek eskalációs potenciáljának logikai folyamatát egy DAG ábra segítségével ábrázoltam és elemeztem. Ez tartalmazza a politikai szándékot, a politikai döntést, a nemzetközi kontextust, a katonai képességeket, a gazdasági érdekeket és a társadalmi nyomást, valamint az elrettentő tényezőket. Ezen tényezők alapján a kínai politika és stratégia során a siker és kockázat kalkulációk játszhatnak döntő szerepet az eskalációs folyamat során.

5. Japán biztonság és védelempolitikája 1989-2022:

Az 5. fejezetben Japán vonatkozásában elvégzem a kutatáshoz szükséges esettanulmányi áttekintést. Bemutatom a japán politikai folyamatok kül- és biztonságpolitika szempontjából releváns vonatkozásait, majd a szigetország biztonságpolitikájának legfontosabb jellegzetességeit. Ezt követően kvalitatív (történeti áttekintés) és kvantitatív szempontok mentén vizsgálom Japán védelempolitikáját 1989 és 2022 között, valamint a japán-amerikai szövetségi együttműködést. Végül bemutatom a Senkaku/Diaoyu szigetvia szerepét a szigetország biztonság- és védelempolitikájában.

Japán biztonságpolitikai alapvetései, fenyegetettség-percepciói, stratégiai ambíciói

A világháborút követően Japánban a Liberális Demokrata Párt (LDP) dominált, koalíciókban centrista és konzervatív politikai erőket tömörítve. 1993-ban először került hatalomra ellenzéki koalíciós kormány, de 1996-ban az LDP újra visszaszerezte a kormányuralmat. A buddhista Sōka Gakkaihoz kötődő Kōmeitō hagyományos koalíciós partner volt, míg a baloldali Demokrata Párt (DPJ) időszakosan vezető ellenzéki erőként működött.

Japán védelempolitikáját – köszönhetően lényegében kormányzati „egyeduralmának – leginkább az LDP vezette kormányok határozták meg. A DPJ uralom alatt felmerült bizonyos szempontok újraértékelése és az amerikai szövetség átértelmezésének lehetősége, de ezek inkább retorikai szinten maradtak, és a közvélemény negatív véleménye miatt 2012-ben az LDP visszanyerte a kormányzást.

Japán védelmpolitikájának gyökerei a földrajzi elhelyezkedéséből és kereskedelmi függőségéből erednek, mivel az ország, hiányos természeti erőforrásokkal, a nemzetközi kereskedelemre és ennek tengeri útvonalaira támaszkodik a szükséges ellátáshoz, különösen energiahordozók terén. Ebből adódóan Japán alapvető érdeke a globális közös területekhez való hozzáférés. Ezt a stratégiai megközelítést rögzítette Nemzeti Biztonsági Stratégiájában és védelmi fehérkönyveiben.

A második világháború után Japán a Yoshida-doktrína alapján elsősorban az amerikai szövetségre támaszkodott védelmében, alkotmányában lemondott a háború indításához való

jogáról és kezdetben pusztán az önvédelemhez minimálisam szükséges katonai erőt tartotta fenn.

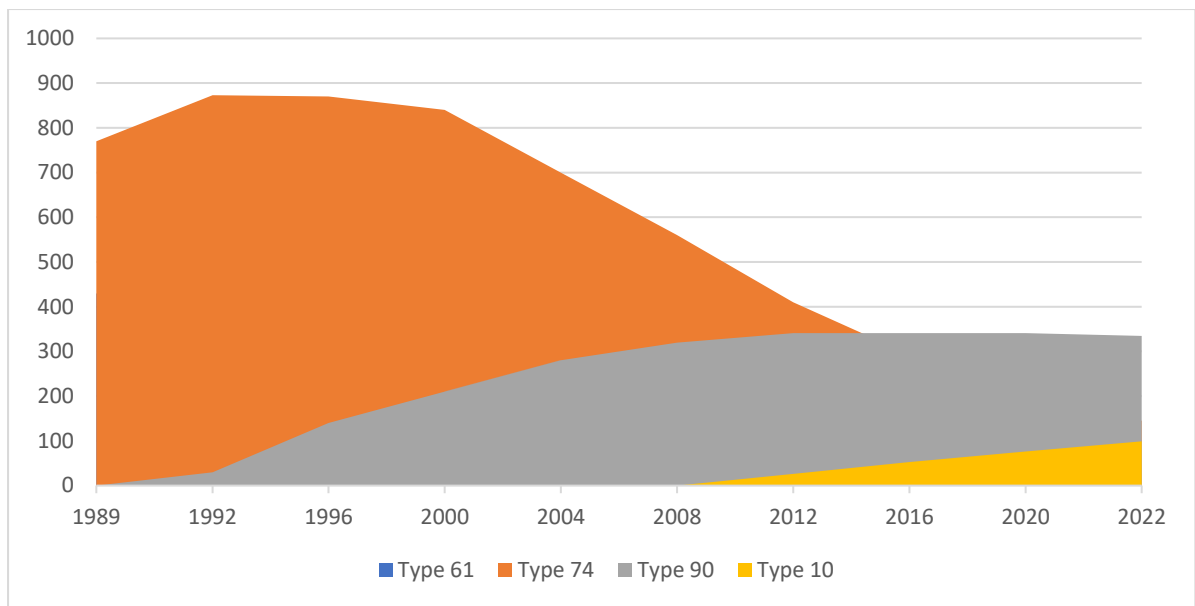
A védelmi politika alapvetően az 1980-as évekig nem változott, de ebben az évtizedben, különösen Nakasone Yasuhiro miniszterelnöksége alatt, erősítették az amerikai védelmi együttműködést, jelentősen fejlesztették a védelmi képességeket és felmerült az alkotmány módosítása. A hidegháború utáni időszakban a fókusz a növekvő kínai katonai potenciálra helyeződött át, ami jelentősen átalakította Japán védelmpolitikáját és nemzetközi szerepvállalását.

Japánnak további biztonsági kihívásokkal is szembe kell néznie, mint az észak-koreai tömegpusztítófegyver program, az Oroszországgal fennálló területvita, valamint nem-állami szereplőkhöz kapcsolódó kihívások, például a nemzetközi szállítási útvonalak mentén tapasztalt kalóztevékenység. Ezek nagy része azonban nem köt le jelentős védelmi kapacitásokat. Az utóbbi évtizedekben a japán védelmi képességek nagy része a déli szektorra koncentrál, különösen a Senkaku/Diaoyu-szigetek védelmére összpontosítva.

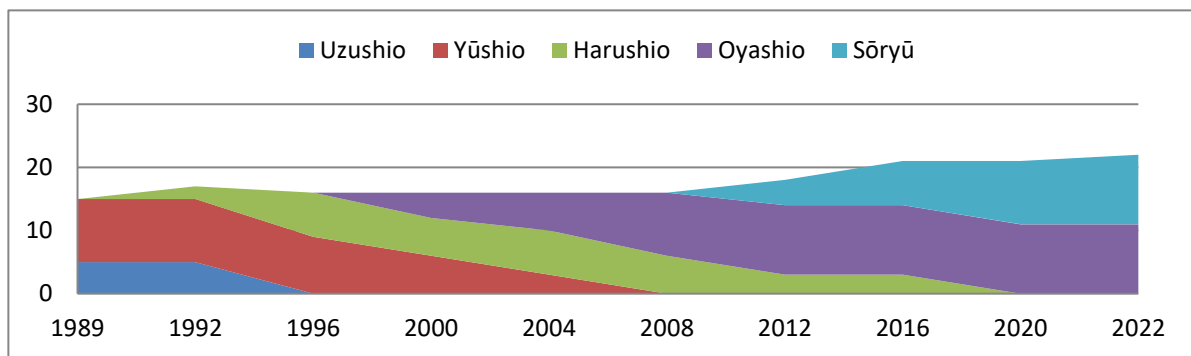
A japán védelmi képességek változásai

A fejezetben bemutatom Japán védelmpolitikájának kvalitatív és kvantitatív változásait 1989 és 2022 között. A szigetország ebben az időszakban igyekezett fenntartani kis létszámú haderejének kvalitatív helyzeti előnyét folyamatos fejlesztésekkel, új típusok hadrendbe állításával, folyamatos korszerűsítéssel. Jelentős fókuszeltolódás látható a haditengerészet és légierő irányába, valamint az erőkiemelés felé. A 2020-as évekre a japán védelmi képességek fókusza a szigetország déli területeire irányul és kifejezetten a tengeri és kétélű műveletekre fókuszál. A japán védelmi dokumentumokban a „távoli szigetekkel szembeni támadásra adott válaszreakciók” elnevezéssel jelenik meg azoknak a műveleti koncepcióknak az összessége, amelyekkel a szigetország javarészt a Senkaku/Diaoyu szigetekre értelmezhető doktrínáit megfogalmazza.

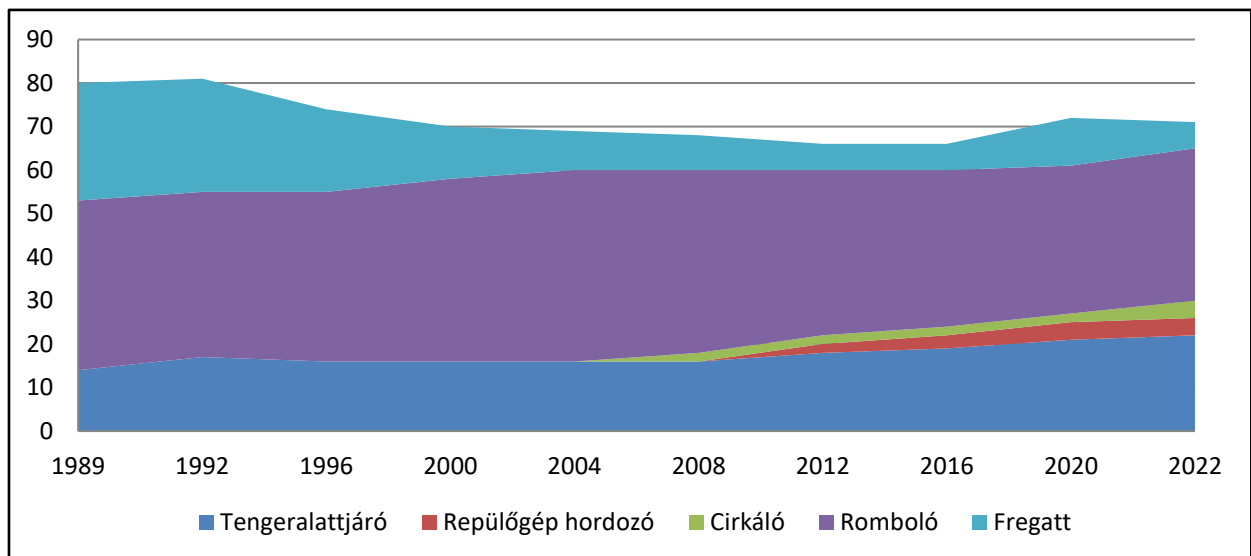
Az esettanulmányban számos adathalmazt állítottam össze a Military Balance adatbázisai alapján, amelyek mutatják a kínai haderő kvalitatív és kvantitatív változásait. Ezek közül a legfontosabbak az alábbi ábrák:

8. ÁBRA: A SZÁRAZFÖLDI ÖNVÉDELMI ERŐK HARCKOCSI ESZKÖZPARKJA (1989-2022); SAJÁT SZERKESZTÉS, ADATOK FORRÁSA: IISS MILITARY BALANCE

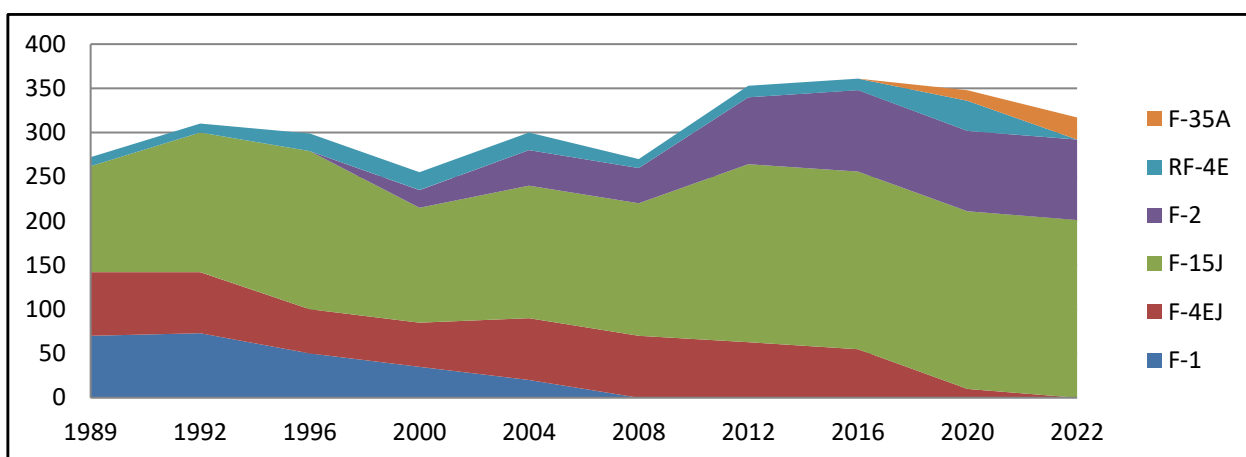
29. ÁBRA: JAPÁN TENGERALATTJÁRÓI TÍPUSONKÉNT (1989-2022); SAJÁT SZERKESZTÉS, ADATOK FORRÁSA: IISS MILITARY BALANCE

9. ÁBRA: A JAPÁN HADITENGERÉSZETI ÖNVÉDELMI ERŐK LEGFONTOSABB EGYSÉGEINEK ÖSSZETÉTELE (1989-2016); SAJÁT SZERKESZTÉS, ADATOK FORRÁSA: IISS MILITARY BALANCE

A Senkaku/Diaoyu szigetek szerepe Japán biztonságpolitikájában

A Senkaku-szigetek védelmének kérdésében a japán képességek mellett az USFJ is jelentős szerepet játszik, és valószínű, hogy reagálnának egy esetleges japán elleni támadásra a területen. Ezért fontos figyelembe venni a USFJ erőit a japán védelmi erőkkel való koordinációban. Japán politikai vezetése az 2000-es évek óta fokozottan foglalkozik a védelmi politika átalakításával annak érdekében, hogy felkészüljön a lehetséges kínai területszerző támadásokra a Senkaku/Diaoyu szigetek ügyében. Lehetséges kínai

12. ÁBRA: JAPÁN TENGERALATTJÁRÓI TÍPUSONKÉNT (1989-2022); SAJÁT SZERKESZTÉS, ADATOK FORRÁSA: IISS MILITARY BALANCE

területszerzési forgatókönyvek közé tartozik a „*fait accompli*” megoldás, a tengeri fölény

10. ÁBRA: JAPÁN VADÁSZGÉPÁLLOMÁNYA (1989-2022); SAJÁT SZERKESZTÉS, ADATOK FORRÁSA: IISS MILITARY BALANCE

kialakítása és a japán ellentevékenység megakadályozása. Az esetleges konfliktusban a haditengerészeti képességek rendkívül fontosak, különösen a tengeri fölény kivívása és az ehhez kapcsolódó indikátorok figyelembevétele.

6. Fejezet: Erőviszonyok összehasonlító vizsgálata

Az értekezés ezen szakaszában elvégeztem a kutatáshoz szükséges kvantitatív vizsgálatokat. Bemutattam Japán és Kína relatív erőviszonyait a társadalomtudományokban magas siker-korrelációval azonosított makro indikátorok mentén. Ezt követően ismertettem kvantitatív módon kifejezhető relatív erőviszonyaikat a szakirodalomban használt kompozit indikátorok (CINC, Lowy, GFPI) mentén. A haditengerészeti műveleti képességeit vizsgáltam Crisher és Souva (2014) módszertana alapján. Végül, a haditengerészeti tüzerő indikátoraikat hasonlítottam össze a rakéta sortűz modell egyenlet kapcsán levezethető harccsoport rakéta indikátorok mérésével kifejezésével.

Hatalommetria makro indikátorok mentén

A hatalom eloszlása fontos mutató a nemzetközi tanulmányok számára, számos elemzésben ez adja a világrend meghatározásának alapját (amely ezen kutatások szerint lehet multipoláris, bipoláris vagy unipoláris). A hatalom mérésének problémája azonban jelentős módszertani kihívás, kifejezésére nincs egységes módszer a nemzetközi tanulmányokban. A leggyakrabban használt referencia a GDP, amely számos kutató szerint erősen kapcsolódik egy ország presztízséhez és érdekérvényesítő képességeihez. Így GDP a legelterjedtebben alkalmazott mutató a hatalmi viszonyok elemzésében, de vannak olyan próbálkozások is, amelyek összetettebb mutatókat alkalmaznak, például a GDP-t, a védelmi kiadásokat és más gazdasági és társadalmi mutatókat a hatalommetriai elemzésekhez.

A dolgozatban Michael Beckley 2018-ban publikált módszerét alkalmaztam a gazdasági alapokon kifejezett hatalom mutatójaként. Ez a GDP és a GDP/fő érték szorzatával méri az erőviszonyokat. Kutatási eredmények azt mutatják, hogy ezzel a módszerrel jóval magasabb korreláció figyelhető meg a nemzetközi konfliktusok és hatalmi pozíciók között. Míg a pusztán GDP alapú, vagy más indikátorokat használó mérés 50-60%-ban, vagy annál is kevesebb mértékben korrelált az elmúlt két évszázad háborúi és konfliktusai során, a Beckley által használt indikátor (a konfliktus intenzitásától függően) 70-78%-ban. Vagyis két állam konfliktusa során (akár háborús, akár alacsonyabb intenzitású), az esetek $\frac{3}{4}$ -ében az a fél került ki győztesen, amelyiknek a $GDP \times GDP/fő$ értéke volt szignifikánsan magasabb.

A Japán és Kína közötti hatalmi viszonyok ezen indikátor mentén a vizsgált időszakban egy jelentős japán fölényvel indulnak, amely azonban a 2010-es évekre paritássá alakul majd marginális (pusztán nominális) kínai fölényé.

	SUM GDPXGDP/cap.	Japán %	Kína %
1997	158093452,7	99,52%	0,48%
2013	278051488	75,84%	24,16%
2021	421349085	47,97%	52,03%

1. TÁBLÁZAT: JAPÁN ÉS KÍNA BECKLEY 2018 MÓDSZERTANA ALAPJÁN ÖSSZEÁLLÍTOTT MAKRO HATALOMMETRIAI ÉRTÉKEI, SAJÁT SZERKESZTÉS

Összetett és gyakran használt hatalommetriai indexek

A GDP-re alapozó hatalommetriai tudományos diskurzus mellett szintén megtalálunk olyan törekvéseket, amelyek a nemzetközi hatalmat összetett indikátorokkal igyekeznek kifejezni. Ezek közül a kelet-ázsiai térség országai vonatkozásában a nemzetközi tanulmányok és biztonságpolitikai irodalomban három gyakrabban használt indikátort választottam ki, a Comprehensive Index of National Capabilities (CINC), a Lowy Institute Asia Power Index (Lowy), illetve a Global Firepower Index (GPF) elérhető értékeit.

Megvizsgáltam milyen relatív erőviszonyokat mutatnak ezek az indikátorok, ám ellentétben más mutatókkal, ezek nem voltak elérhetőek a kutatásban kijelölt időszak egészére nézve, így csak részlegesen tudtam ezeket az erőviszonyok idősoros összehasonlítására felhasználni.

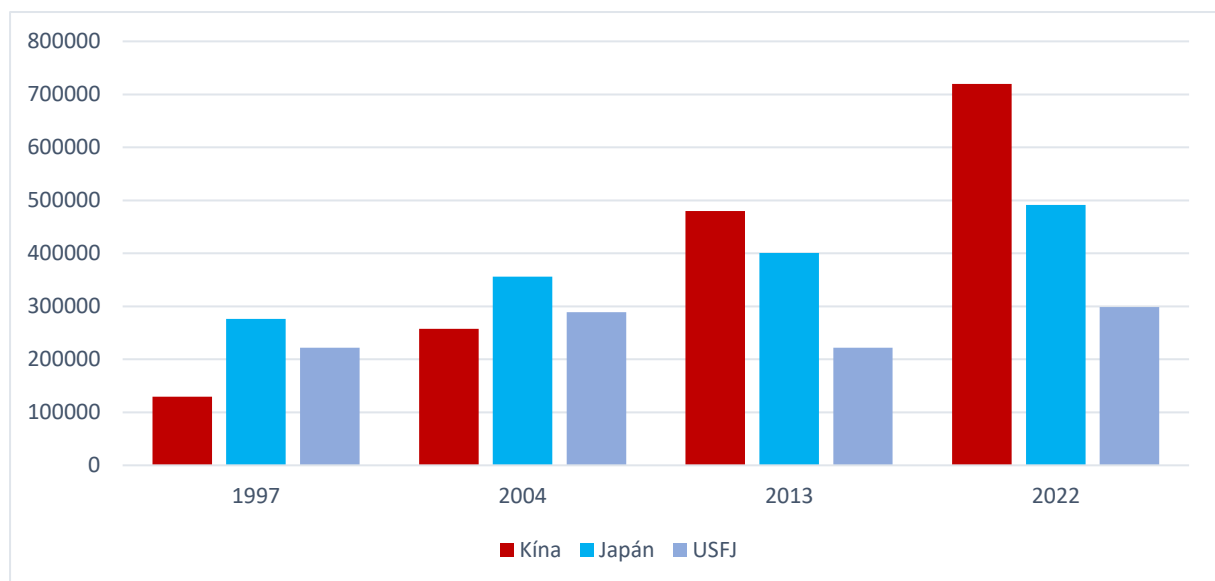
A kompozit indikátorok elérhető adatai alapján a kínai hatalommetriai fölény jelentősnek tekinthető, így ez az adathalmaz azon hipotéziseket támasztja alá, amelyek nem feltételeznek közvetlen elrettentési mechanizmusokat.

Haditengerészeti erőketívítési indikátorok

A tengeri útvonalakhoz való hozzáférés, tengeri kereskedelem és az ezt biztosító haditengerészeti képességrendszer kritikus szerepet játszik a nemzetközi kapcsolatok alakításában. A tengeri hatalom a kereskedelmi útvonalak védelme, a gazdasági és stratégiai hatások, valamint a globális kereskedelem előmozdítása szempontjából kulcsfontosságú.

Egy ország haditengerészeti képességei így nagyban meghatározzák nagyhatalmi szerepvállalását. Ezt magában foglalja a haditengerészet mérete, összetétele és hatékonysága. Egy nagy és jól felszerelt haditengerészettel rendelkező ország nagyhatalomként tekintendő és befolyásolja más országok viselkedését.

A kutatás ezen szakaszában Criser és Souve szerzőpáros 2014-ben megjelent kutatását vettem alapul, amely a legtöbbet hivatkozott kurrens tudományos szakirodalmi a tengeri képességek mérésének. A tanulmány célja az volt, hogy hosszú távú történelmi adatok alapján azonosítsa tengeri hatalmi változásokat. A haditengerészeti hatalmat a hajók száma, mérete és fegyverzete alapján határozták meg. Criser és Souva módszertanát alkalmazva mértem meg Kína és Japán haditengerészeti képességeit és azok változásait 1997, 2004, 2013 és 2022-ben. Ez az indikátor alapján Kína 2022-re ér el fölényt Japánnal szemben, ám ez nem éri el a 2:1 arányt, így nehezen tekinthető szignifikáns fölénynek. Továbbá, ha a USFJ erőit is számításba vesszük, akkor a japán félnél található mutató van enyhe fölényben Kínával szemben.

13. ÁBRA: FLOTTÁK VONATKOZÓ HAJÓINAK ÖSSZESÍTETT VÍZKISZORÍTÁSA CRISER ÉS SUOVA MÓDSZERTANA ALAPJÁN (TONNA) 1997-2022; SAJÁT SZERKESZTÉS, AZ ADATOKAT A SZERZŐ AZ IISS MILITARY BALANCE HAJÓÁLLOMÁNYA ÉS AZ ISMERT SPECIFIKÁCIÓK ALAPJÁN SZÁMOLTA KI

Haditengerészeti tüzérő: Harccsoport Rakéta Indikátorok („Battle Force Missile”)

A hatalommetriai mérések negyedik lépéseként a haditengerészeti erők mérhető tüzerejének egy nemzetközi protokollokban használt indikátorát használva mértem meg Kína és Japán, valamint a USFJ képességeit. A rakéták a modern haditengerészeti harcászatban kulcsfontosságúak lettek, mivel lehetővé teszik a biztonságos távoli célpontok támadását. A rakéták hatótávolsága és tüzereje fontos tényezővé vált a haditengerészeti hadviselés során és a kortárs haditengerészeti harcászatban szinte kizárólagos csapásmérő képességet jelentenek. Ennek megfelelően a flottacsoportosítások közötti ütközetek modellezésének leggyakrabban használt eszköze a „rakéta sortűz modell/egyenlet” („missile salvo equation/modell”). Ez két

csoportosítás esetén igyekszik meghatározni a várható veszteségeket az egyes csoportosítások indítókapacitását, légvédelmét, illetve állóképességét figyelembe véve.

$$B = \frac{\alpha A - b_3 B}{b_1}$$

illetve:

$$\Delta A = \frac{\beta B - a_3 A}{a_1}$$

ahol

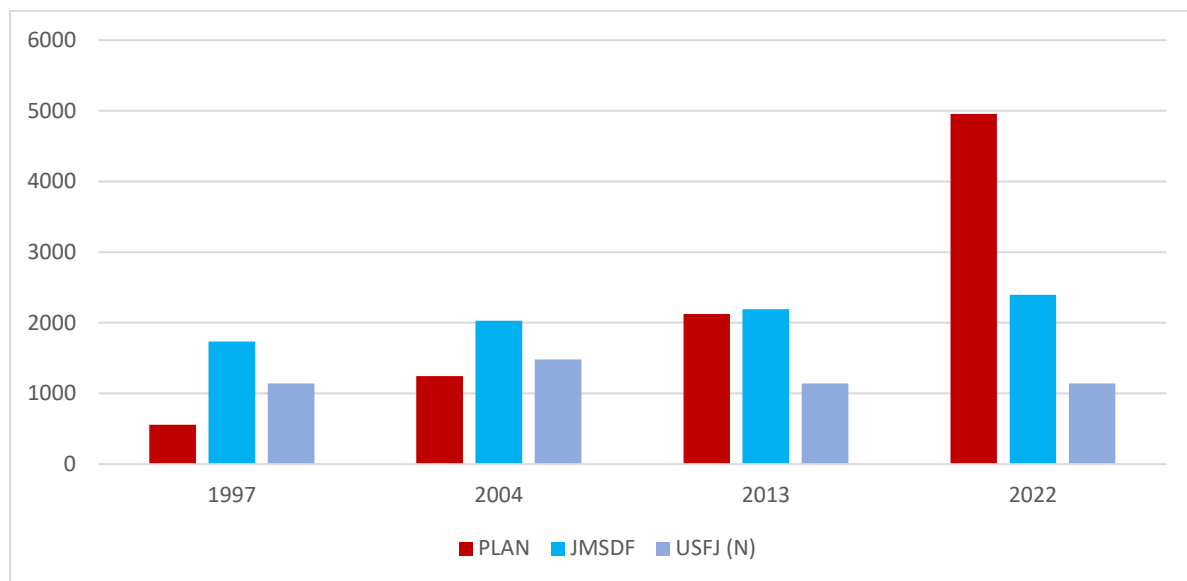
- A és B: a két flottacsoportosítás hajóinak száma
- ΔA és ΔB : az ellenséges rakéta sortűz után várhatóan harcképtelenné váló hajóegységek száma
- α és β : A és B csoportosítás csapásmérő értéke, vagyis azoknak a rakétáknak a száma, amik vélhetően célba érnek, ha az ellenfél rakétavédelmével nem számolunk. Ez nem azonos a hajóegységek nettó indítókapacitásával, mivel a rakéta és más eszközöknek egy bizonyos hányadáról feltételezhető a meghibásodás, céltévesztés. Így az α és β értékek lényegében az indított sortűz rakétáinak a száma (a_1 és b_1) szorozva a várható hatékony találatok számával (a Hughes által használt találati pontosságok 0,68 és 0,91 közötti értékeken mozognak).
- a_3 és b_3 : A és B csoportosítás hajóinak rakétavédelmi képessége (javarészt az elfogórakéták száma)
- a_1 és b_2 : A és B csoportosítás hajóegységeinek „állóképessége” („staying power”), vagyis hány találat után marad harcképes. Ez a legtöbb hajótípus esetében 1, fregatt és rombolók esetében 2, cirkálók és nagyobb hajótípusoknál 3-4 értékkel számol Hughes a kötetben

Ennek tükrében az egyik legfontosabb tényező amit kvantifikálhatunk a haditengerészeti erők kapcsán azok rakétaindító kapacitása, mint egy flotta szignifikáns bruttó mutatója.

Ennek mérésére használják a „Battle Force Missile” (BFM) indikátort, amely az egyes flottacsoportok haditengerészeti rakéta-indító képességeit méri, és számos tényezőt vesz figyelembe, mint például a hajótípusok számát és rakétaindító kapacitásukat.

A korábban a védelempolitikák esettanulmányához összeállított adatbázisokat felhasználva, megmértem a kínai és japán, valamint USFJ erők BFM indikátorait és összemértem ezek egymáshoz viszonyított arányait.

A BFM indikátor alapján Kína 2022-re már fölényben van (korábban jelentős hátrányban volt), de ez nem éri el/haladja meg a 2:1 arányt. Ha az amerikai támogatást hozzáadjuk (USFJ) akkor csaknem paritás. Ha azt feltételezzük, hogy Kína mindent feltesz Japán ellen, akkor is 1:1, ha azonban számításba vesszük a kínai stratégiai célok eloszlását, ez reálisan inkább hátrányt jelent a kínai fél szempontjából.

14. ÁBRA: FLOTTÁK BFM INDIKÁTORAI 1997-2022 KÖZÖTT; SAJÁT SZERKESZTÉS, AZ ADATOKAT A SZERZŐ AZ IISS MILITARY BALANCE HAJÓÁLLOMÁNYA ÉS AZ ISMERT SPECIFIKÁCIÓK ALAPJÁN PATTON 2019 MÓDSZETÁVAL SZÁMOLTA KI

7. fejezet: Elrettentési potenciálra vonatkozó hipotézisek feltáró elemzése explicit bayesiánus elemzéssel

Az értekezés 7. fejezetében a 2/c alfejezetben lefektetett protokoll mentén elvégeztem a kutatáshoz szükséges elemzést, explicit bayesiánus folyamatkövetéssel. Ennek eredményeként magyarázó potenciáljuk alapján prioritást alakítottam ki a H1-H4 hipotézisek között. A kutatás eredménye, hogy a H1 és H3 hipotézisek azonosíthatóak, mivel a bayes egyenlettel elvégzett számítás követően a matematikai valószínűség értéként kifejezett magyarázó ereje ($P_{\text{posterior}}$) ennek a két hipotézisnek lett a legmagasabb.

Hipotézisek és válaszok: A disszertáció kutatási kérdését négy alternatív hipotézis adja meg, amelyek különböző válaszokat kínálnak a vizsgált problémára.

Evidence tételek: Tizenhárom állítás (E1-E13) kerül megfogalmazásra, amelyek a kínai-japán kapcsolatokkal kapcsolatos tényeket és feltételezéseket tartalmazzák. Ezek az állítások különböző számértékekkel vannak címkézve az egyes hipotézisekkel kapcsolatos összefüggések kifejezésére.

8. Fejezet: Következtetések

A disszertációban átfogóan vizsgáltam Kelet-Ázsia regionális biztonsági komplexumának sajátosságait, elhelyezve a Senkaku/Diaoyu szigetvitát ebben a kontextusban. A tudományos vizsgálat problémakörét egyrészt maga a szigetvita, az ebből fakadó szürke-zónás konfliktus, Kína és Japán kétoldalú kapcsolatai, a japán-amerikai szövetség, valamint az eskaláció hiányának értelmezése adták.

A kutatás során olyan módszertani keretrendszer összeállítására törekedtem, amellyel egy komplex problémakörrel kapcsolatban egységes, logikailag összefüggő módon szintetizálhatóak a szakirodalomban megtalálható tudományos magyarázatok és egyes szakpolitikai elemzések eredményei. Ezek számtalan különböző dimenzió mentén fogalmaztak meg állításokat arra vonatkozóan, miért maradhatott el a katonai konfliktus szintjét elérő eskaláció és milyen tényezők bírnak elrettentő hatással. Ezeknek a különböző megközelítéseknek a szintézisét a bayesiánus folyamatkövetés tette lehetővé. Az eltérő magyarázatokat – melyekre egyenként mind találunk valamilyen elfogadható logikai alapot – a kutatási kérdésre⁶ válaszként megfogalmazott négy hipotézis szintetizálta.

H1: Kínára hat katonai jellegű elrettentő tényező a Senkaku/Diaoyu szigetvita kapcsán. A japán védelmi képességek mértéke az erők mérlegének összevetése esetén gátolja azt, hogy Kínának a támadó műveletekhez szükséges erőfőlénye alakuljon ki a szigetek elfoglalása és megtartása kapcsán

⁶ Miért nem eskalálódott a Senkaku/Diaoyu szigetvita – habár szürke-zónás konfrontációról beszélhetünk – a katonai erővel történő, területszerző konfliktus szintjére 1996 és 2022 között? Illetve másként: Milyen szerepet játszott Kína magatartásában a potenciális elrettentési faktorok hatása?

H2: Kínára katonai jellegű elrettentő tényező nem gyakorol hatást a Senkaku/Diaoyu szigetvita kapcsán. A kínai kalkulációkban egy esetleges lokális katonai konfliktussal kapcsolatban elsősorban a nemzetközi gazdasági és diplomáciai következmények fontosak

H3: Kínára hat katonai jellegű elrettentő tényező a Senkaku/Diaoyu szigetvita kapcsán. Ez azonban nem a japán védelmi képességek, hanem az amerikai védelmi garancia.

H4: Kínára katonai jellegű elrettentő tényező nem gyakorol hatást a Senkaku/Diaoyu szigetvita kapcsán. A szigetek elfoglalása azonban alacsonyabb prioritást élvez, mint Tajvan inváziója, így a kínai vezetés vélhetően egy tajvani konfliktustól teszi függővé az ezzel kapcsolatos katonai lépéseket

A bayesiánus folyamatkövetésnek a nemzetközi szakirodalomban megtalálható különböző protokolljait a disszertáció kutatási kérdéséhez optimalizálva lehetőség volt egy olyan elemzési keretet létrehozni, amelyben a hipotéziseket alátámasztó kvalitatív és kvantitatív tényezők egyes hipotézisekre vonatkoztatott magyarázó ereje összemérhető. A dolgozatnak nem volt célja egyik hipotézis egyértelmű cáfolata sem, mivel mindegyik elképzelhető magyarázat lehet a kutatási kérdésre. Az azonban kifejezetten célszerű, hogy a közöttük kialakítható súlyozást feltárjuk.

A bayesiánus megközelítésnek köszönhetően a kutatás során feltárt tényezők mérlegelése előtt megnevezhető a Prior magyarázó ereje az egyes hipotéziseknek. A disszertáció ezt javarészt egyenlő mértékben osztotta el, minor eltérésekkel jelezve, hogy a szakirodalomban melyik magyarázat mennyire gyakori. Ezt követte a hipotézisek kapcsán azonosítható tényezők feltárása egyrészt a problémakör esettanulmányi áttekintései, másrészt egy esetleges eszkaláció kapcsán releváns, különböző hatalommetriai méréseken keresztül.

Az esettanulmányok során megvizsgáltam Japán és Kína viszonyrendszerét, a két ország biztonság- és védelempolitikáinak egymásra gyakorolt hatásait és a szigetvita kapcsán foglalkoztam az eszkaláció és elrettentés lehetséges mechanizmusával. Bemutattam Kína védelempolitikájának alakulását, a képességek kvantitatív változásainak tükrében. Ugyanígy Japán védelempolitikájának változásait, képességeinek kvantitatív változásaival és az Egyesült Államokhoz fűződő viszonyrendszerével. Ezek kvantitatív jellegű megállapításai a felek elmúlt évtizedekben zajló haderőfejlesztései kapcsán azonosították a fontosabb trendeket. Kvalitatív megállapításai pedig a szigetvita és a tágabb regionális eszkalációhoz kötődő legfontosabb folyamatokat emelték ki.

Egy folyamatkövetési módszertant alkalmaztam az eszkaláció hiányának értelmezésére, és kialakítottam egy Bayesiánus folyamatkövetési elemzési keretet az elrettentés értelmezésére.

Az elemzés utolsó szakaszában több különböző módszertan alapján hatalommetriai indikátorokat határoztam meg, ezek összevetésével vizsgáltam meg Kína és Japán egymáshoz viszonyított érdekérvényesítési képességeit.

Az elemzés eredményeként és a disszertáció konklúziójaként megállapítható, hogy a Senkaku/Diaoyu szigetvita jelentős eszkalációs potenciállal bír. Az elrettentési tényezők alternatív hipotézisekként kifejezhetőek Kína szemszögéből. Az esettanulmányokból kiemelt tényezőkkel, valamint a hatalommetriai elemzéssel megállapítható, hogy Kína számos tényező esetén erőfölényben van. Azonban a fontosabb japán fegyverrendszerek, védelmi képességek elemzésével rávilágítottam arra, hogy a haditengerészeti műveleti képességek esetén nincs jelentős kínai előny. Ez megakadályozza Peking műveleti „magabiztosságát”, mivel nincs meg az a jelentős erőfölény, amely egy nagyméretű támadó művelethez szükséges lenne. A Bayesiánus elemzés eredményeként a négy hipotézis közül a H_1 és H_3 hipotézisek tűnnek a legfontosabb magyarázatoknak az eszkaláció eddigi hiányára, vagyis:

H₁: Kínára hat katonai jellegű elrettentő tényező a Senkaku/Diaoyu szigetvita kapcsán. A japán védelmi képességek mértéke az erők mérlegének összevetése esetén gátolja azt, hogy Kínának a támadó műveletekhez szükséges erőfölénye alakuljon ki a szigetek elfoglalása és megtartása kapcsán.

H₃: Kínára hat katonai jellegű elrettentő tényező a Senkaku/Diaoyu szigetvita kapcsán. Ez azonban nem a japán védelmi képességek, hanem az amerikai védelmi garancia.

Az elérhető szakirodalom esetén jellemző, hogy a szigetvita – és az eszkaláció lehetséges menete – kapcsán főként a katonai műveleti szempontokról leválasztott, politikai tényezőket, gazdasági megfontolásokat vizsgálnak. Így meglehetősen kevés olyan kutatás született, amely ezek mellett a műveleti képességekre, az érdekérvényesítés kvantifikálható tényezőinek arányaira építve fogalmaz meg eredményeket. A disszertáció ezt a szakirodalmi alulreprezentáltságot is hivatott javítani azáltal, hogy az elemző szakasz harmadik részében kifejezetten hatalommetriai tényezőket vizsgált. Fontos megjegyeznünk, hogy a hatalommetriai vizsgálat során két szükséges logikai leegyszerűsítést tett a disszertáció. Egyrészt Kína esetében a teljes képességeket vette bázisértékül. Mivel azonban a KNK számos biztonsági kihívással néz szembe – a közelmúlt történelmi párhuzamai tükrében is –

valószínűtlen, hogy Peking teljes érdekérvényesítő kapacitását képes legyen felhasználni egy Senkaku/Diaoyu szigetek körüli konfliktusban. Nincs azonban arra megfelelő megoldás, hogy a potenciálisan felhasználható képességeket kvantitatív módon kifejezzük, így szükséges, de vélhetően torzító megoldásként maradt a teljes képességrendszer alapul venni. A másik logikai szükségmegoldás, hogy a Japánnak potenciálisan nyújtott amerikai műveleti támogatást a hatalommetriai vizsgálatok során pusztán azokra az adatokra építettem, amely a Military Balance évkönyvek alapján az USFJ azonosítható minimális képességei (pl. a BFM indikátor esetén), azaz azokat az erőket vettem számításba, amelyek „békeidőben” Japánban állomásoznak. Valószínűtlen, hogy egy esetleges konfliktus során ez legyen az amerikai műveleti támogatás maximális értéke. Viszont hasonlóan a kínai képességrendszer „bevetetősége” kapcsán ismeretlen arányokhoz, nincs olyan kvantifikálható támpont, amelyet használhatnánk a USFJ és a további amerikai támogatás esetében. Így mindez szintén szükséges kényszermegoldásként, de torzít az erők feltételezhető arányain. Ugyanakkor a hatalommetriai szakasz ezen torzítások mellett is a kutatás szempontjából használható és az egyes hipotézisek kapcsán releváns ismereteket tárt fel.

Ezek alapján az elemzés során a kiemelt megállapítások összevetése után az első hipotézis (H1) tűnik a leginkább meggyőző magyarázatnak az eszkaláció hiányára. Ugyanakkor a kutatási módszertan kapcsán lefektetett keretrendszernek az is célja volt, hogy szintetizálja az eddigi kutatások eredményeit a disszertációban elvégzett elemzés megállapításaival. Ezért a szakirodalmi reprezentáltság alapján a prior P eloszlás tekintetében legerősebb harmadik hipotézis (H3), ugyan az elemzés során kicsivel kevesebb értéket kapott, de ahhoz eleget, hogy előzetes magyarázó potenciálját is figyelembe véve, a H1 hipotézissel egyenértékűnek tekinthessük.

Mindezek fényében úgy vélem kijelenthető, hogy a kurrens nemzetközi biztonsági tanulmányokban – valamint a nemzetközi tanulmányokban és hadtudományban – alkalmazott kutatómódszertani protokollok közül a bayesiánus folyamatkövetés alkalmas kevert módszertanú kutatások elvégzéséhez. Kifejezetten jól illeszkedik olyan kutatási kérdésekhez, ahol korlátozott információk mellett is cél lehet több különböző hipotézis közötti súlyozás felállítása. Különösen akkor, ha az adott biztonságpolitikai problémakör kapcsán számíthatunk a jövőben további fejleményekre, így olyan elemekre, amelyekkel a bayesiánus képlet frissíthető a későbbiekben.

A disszertációban elvégzett kutatás az 1990-es évektől 2022-ig tartó időszakban vizsgálta a Senkaku/Diaoyu szigetvitát, az eskaláció és az elrettentés problémakörét. Legfontosabb eredményként megfogalmazható, hogy amennyiben egy potenciális konfliktus kapcsán releváns műveleti képességeket is figyelembe veszünk, a vizsgált időszakban Japán katonai képességei, az azokból fakadó elrettentési képesség legalább annyira fontos szerepet játszott az eskaláció hiányában, mint az amerikai védelmi garancia. Fontos ugyanakkor megjegyezni, hogy a vizsgált országok haderőfejlesztései 2023-ban és a belátható jövőben nemhogy az eddig látott ütemben, de még nagyobb intenzitással zajlanak majd. A relatív erőviszonyokra vonatkozó kutatások így vélhetően az elkövetkező időszakban még nagyobb jelentőséget nyernek majd. Jelen írás egy lezárult időszak kapcsán végezte el ezt, de remélhetőleg egyrészt a közelmúlt történelmi kontextusának leírásával, valamint módszertani példaként az elemzés a közeljövőben is releváns segítséget nyújthat majd további tudományos erőfeszítésekhez.

Új tudományos eredmények

A disszertációban elvégzett kutatás során, a nemzetközi tudományos szakirodalomban használt kutatásmódszertani protokollok felhasználásával bebizonyítottam, hogy Japán katonai képességei szignifikáns elrettentési potenciállal bírnak a szigetország és Kína között fennálló szigetvita kapcsán.

Egységes rendszerbe foglaltam a Kelet-Ázsiát felölelő regionális biztonsági komplexum eszkalációra lehetőséget adó problémáit, az eszkaláció logikai valószínűsége kapcsán prioritásokat állítottam fel és elhelyeztem a Senkaku/Diaoyu szigetvitát ebben a rendszerben. Igazoltam, hogy Japán számára a szigetek birtoklása van olyan fontos, hogy akár egy Kína elleni katonai konfliktust is felvállalna értük.

Áttekintettem az eszkaláció és elrettentés legfontosabb elméleti kereteit. A hazai tudományos szakirodalomban korábbról nem találtam olyan átfogó tanulmányt, amely az elrettentés elméleti paradigmáját, valamint a problémakör kortárs szakirodalmának legfontosabb irányait is kiemeli. Így a hazai biztonságpolitikai szakirodalom számára új tényezőkkel egészítettem ki a témával kapcsolatos szakmai diskurzust.

A hazai nemzetközi tanulmányok, illetve az állam- és hadtudományi irodalomban elsőként alkalmaztam explicit bayesiánus folyamatkövetést, mint vizsgálati módszertant, kevert, kvalitatív és kvantitatív kutatás során. Kidolgoztam egy olyan kutatásmódszertani protokollt, amely több, feltételezhetően valamilyen mértékben helytálló hipotézis között képes rendszerezett elemzést követően súlyozást kialakítani, egy a kutatáshoz igazított skálát alkotva a megállapítások mérlegeléséhez.

Bemutattam, milyen szempontrendszer mentén értelmezhetők biztonságpolitikai problémák kapcsán felállított hipotézisek matematikai valószínűség értékekben kifejezve. A kutatásom ajánlasként használható arra, hogyan alakítsunk ki előzetes értékeket („ P_{prior} ”) a korábbi kutatásokra építve. Kidolgoztam egy eljárásrendet arra, hogyan frissíthetjük ezeket az előfeltevéseket (P_{En}) és a két tényező együttes vizsgálata után milyen módon fejezhetjük ki az egyes hipotézisek leginkább feltételezhető magyarázó erejét matematikai valószínűség értékekben, ($P_{\text{posterior}}$).

A kutatás során feltártam, hogy mik voltak a kínai, valamint a japán védelempolitika legfontosabb kvantitatív és kvalitatív trendjei az 1989-2022 közötti időszakban. Bemutattam

azt is, miért tölt be kiemelten fontos geostratégiai szerepet a Senkaku/Diaoyu szigetcsoport mindkét fél biztonságpolitikájában. Ennek során a hazai hadtudományi és biztonságpolitikai kutatásokon belül elsőként alkalmaztam több szintű (makro, kompozit, haditengerészeti bruttó, haditengerészeti tüzérő) hatalommetriai elemzést, két egymással érdekellentétben álló ország relatív erőviszonyainak kifejezésére.

Magyarországon elsőként alkalmaztam a „rakéta sortűz egyenlet/modell” („missile salvo equation”), illetve az ebből levezetett „harccsoport rakéta indikátort” (Battle Force Missile – BFM) két ellenérdekelt ország relatív erőviszonyainak leírására. Ehhez önállóan készítettem méréseket az ismert adatok alapján az egyes flották BFM indikátorairól. Ezeket a hazai szakirodalomban először használtam fel kevert módszertanú társadalomtudományi kutatáshoz.

A hazai tudományos munkák közül elsőként mutattam be Japán önállóan is értelmezhető elrettentési potenciálját a haditengerészeti műveleti térben. Igazoltam, hogy a szigetország a 2022-ig tartó időszakban elégséges műveleti képességgel rendelkezett, hogy akár egy Kínával szembeni szigetvitából fakadó potenciálisan kialakuló konfliktusban a siker esélyével szálljon szembe a Népi Felszabadító Hadsereg erőivel. Ugyanakkor fontos kiemelni, hogy a 2020-as években várhatóan a japán védelempolitika jelentős változásaira lehet majd szükség ahhoz, hogy ez fennmaradjon. Adott esetben elképzelhető – és a japán biztonságpolitikai szakirodalomban születtek is erre utaló írások – hogy Japánnak nem lesz elégséges pusztán a műveleti sikermegtagadás és akár az elrettentés megtorló mechanizmusaihoz kötődő képességrendszerek kiépítését érzi majd szükségesnek.

Az eskaláció és elrettentés logikai mechanizmusainak értelmezéséhez a kutatás egy olyan módszertani keretet alakított ki, amely a jövőben új adatok és ismeretek megszerzésével a meglévő keretek mentén frissíthető. Egy esetleges következő elemzés egyszerűen fel tudja használni a jelenlegi $P_{\text{posterior}}$ értékeket és ezeket a saját elemzése során P_{prior} értékévé alakítva tudja folytatni a probléma vizsgálatát. Ez a kutatómódszertan alkalmas lehet arra is, hogy a Kína és Tajvan közötti lehetséges konfliktus problémakörét, az azzal kapcsolatos elrettentés mechanizmusait feltárja.

A kutatási eredmények alkalmazhatósága

Az értekezés és eredményei felhasználhatók:

1. a hadtudományi és biztonságpolitikai tanulmányok regionális biztonsággal foglalkozó kutatásai során, mintául szolgálhatnak regionális feszültségcok prioritásainak megállapításához, az elemzési kapacitások célzott alkalmazásához.
2. a biztonságpolitikai kutatások Kelet-Ázsiával kapcsolatos ismereteinek bővítéséhez, a régió két legnagyobb haditengerészeti képességrendszerrel rendelkező államának behatóbb tanulmányozásához.
3. az elrettentés mechanizmusaival kapcsolatos kutatásokhoz. Az értekezésben használt tipológia alapul szolgálhat az elrettentés további aspektusainak vizsgálatához, a megtorló/sikermegtagadó megközelítések nem csak a biztonság katonai dimenziója, de a akár a gazdasági kérdések mentén is kutathatóak és kifejezhetőek.
4. a társadalomtudományok kevert módszertanú kutatásaihoz. Az alkalmazott explicit bayesiánus folyamatkövetés mintául szolgálhat más, kvalitatív és kvantitatív tényezőket szintetizálni törekvő kutatások számára.
5. a haditengerészeti műveletek és az ezzel kapcsolatos hatalommetriai kutatások során. A felhasznált indikátorok szélesebb körű alkalmazása árnyaltabbá teheti a hazai biztonságpolitikai diskurzus nemzetközi nagyhatalmakkal foglalkozó eszmefuttatásait.
6. a biztonságpolitikai elemző-értékelő munka, döntéstámogatói kutatások során. A bayesiánus folyamatkövetés lehetővé teszi a rendelkezésre álló ismeretek szisztematikus kiértékelését egymással vetélkedő hipotézisek, ezekkel kapcsolatos premisszák mérlegelése és frissítése során. Mivel olyan keretet ad, amely magában foglalja a folyamatos információval történő frissítés lehetőségét, alkalmazható aktuális, azaz éppen zajló

problémakörök monitorozására, ezzel kapcsolatos elemzések során kifejezetten hasznos megközelítés lehet.

Publikációs jegyzék

1. Bartók András. *Sokan tartanak Kína tajvani inváziójától, megnéztük a forgatókönyveket* (2022) <https://telex.hu/velemeney/2022/08/25/tajvan-kina-aggodalmak-szembenallo-erok-invazio-forgatokonyvek-usa-japan-tamogatas>
2. Bartók András ; Mórocz, Dániel Tibor. *Bársonyszékektől az átnevelő munkatáborokig - a kereszténység társadalmi és politikai helyzete Kelet-Ázsiában* In: Munding, Márta; Zachar, Péter Krisztián (szerk.) *Nemzet, állam, törzs, umma : A közösségszerveződés eltérő formái Európában és Európán kívül* Piliscsaba, Magyarország, Budapest, Magyarország : Avicenna Közel-Kelet Kutatások Intézete, Ludovika Egyetemi Kiadó (2022) 228 p. pp. 185.-220.
3. Bartók András. *Public opinion survey and assessment of perceptions on China in Hungarian Society* (2022)
4. Bartók András. *Sárkányok és kistigrisek - – Kelet-Ázsia regionális fegyverkezési versenyének általános és országspecifikus jellemzői a Kínával kapcsolatos fenyegetettségpercepciójú országok esetében* 2. NEMZET ÉS BIZTONSÁG: BIZTONSÁGPOLITIKAI SZEMLE 14 : 1 pp. 65-83. , 19 p. (2021)
5. Bartók András. *An Aging Demography and Foreign and Security Policy: A Case Study of Japan* In: Barbasiewicz, Olga; Pletnia, Maciej (szerk.) *Internal and External Aspects of Japanese Security* Berlin, Németország : Peter Lang (2021) pp. 25-38. , 14 p.
6. Bartók András. *Japán biztonság- és védelempolitikája 1989–2017* In: *Védelmi Tanulmányok (NKE) 2021 : 02* pp. 4-70. , 67 p. (2021)
7. Bartók András ; Wagner Péter. *A kínai A2/AD és a válaszreakciók Kelet-Ázsiában (2.)* KKI ELEMZÉSEK 7 : 7 pp. 3-18. , 18 p. (2021)
8. Bartók András. *Sárkányok és kistigrisek: Kelet-Ázsia regionális fegyverkezési versenyének általános és országspecifikus jellemzői a Kínával kapcsolatos fenyegetettségpercepciójú országok esetében* 1. NEMZET ÉS BIZTONSÁG: BIZTONSÁGPOLITIKAI SZEMLE 13 : 4 pp. 80-101. , 22 p. (2020)
9. Bartók András. *Breakwaters of the “1st Island-chain” : Structural similarities in Japan and Taiwan’s limited deterrence strategies.* HADTUDOMÁNY: A MAGYAR HADTUDOMÁNYI TÁRSASÁG FOLYÓIRATA 30 : 4 pp. 31-46. , 16 p. (2020)
10. Bartók András. *A Kínai Népköztársaság stratégiája a csendes-óceáni hatalmi vetélkedésben* In: P., Szabó Sándor; Horváthné, Varga Polyák Csilla (szerk.) *Lehetőségek és kihívások a magyar-kínai kapcsolatok területén. I. kötet: Politikai kapcsolatok.* Budapest, Magyarország : Ludovika Egyetemi Kiadó (2020) 238 p. pp. 227.-238..

11. Bartók, András. *Feszültségócok a csendes-óceáni térségben* In: P., Szabó Sándor; Horváthné, Varga Polyák Csilla (szerk.) *Lehetőségek és kihívások a magyar-kínai kapcsolatok területén. I. kötet: Politikai kapcsolatok*. Budapest, Magyarország : Ludovika Egyetemi Kiadó (2020) 238 p. pp. 211.-226..
12. Bartók András. *A kínai biztonság- és védelempolitika, annak nemzetközi relevanciái, a belőle fakadó kihívások* In: P., Szabó Sándor; Horváthné, Varga Polyák Csilla (szerk.) *Lehetőségek és kihívások a magyar-kínai kapcsolatok területén. I. kötet: Politikai kapcsolatok* Budapest, Magyarország : Ludovika Egyetemi Kiadó (2020) 238 p. pp. 195.-210..
13. Bartók András. *Kitekintés a Távol-Keletre 2038-ig*. In: Bauer, Kristóf; Csiki, Varga Tamás (szerk.) *A stratégiai előrejelzés módszertana és gyakorlata*. Budapest, Magyarország : Nemzeti Közzolgálati Egyetem Közigazgatási Továbbképzési Intézet (2020) 258 p. pp. 222.-234.
14. Bartók András ; Wagner Peter. *Kínai A2/AD és válaszreakciók Kelet-Ázsiában (1.)*. KKI ELEMZÉSEK 6 : 69 pp. 3-12. , 10 p. (2020)
15. Bartók András. *Amongst Dragons and Bears: Japan's Defense Policy during Heisei Era* In: Grabowski, Marcin; Trojnar, Ewa; Barbasiewicz, Olga (szerk.) *Security Dilemmas and Challenges in the 21st century's Asia*. Berlin, Németország : Peter Lang (2020) pp. 67.-82.. , 16 p.
16. Bartók András. *Az Egyesült Államok és Japán* In: Háda, Béla; Matura, Tamás (szerk.) *Az Amerikai Egyesült Államok ázsiai kapcsolatai*. Budapest, Magyarország : Ludovika Egyetemi Kiadó, Dialóg Campus Kiadó (2020) 287 p. pp. 9.-32.. , 24 p.
17. Bartók András. *An Alliance Made Even Greater? The US–Japan Alliance in the Heisei Era, Okinawa, and the American Military Presence* IN FOCUS 2019 : 3 pp. 41-47. , 7 p. (2019)
18. Bartók András ; Szálkai, Kinga. *A Délkelet-Ázsiai Nemzetek Szövetsége (ASEAN)* In: Szálkai, Kinga; Baranyi, Tamás Péter; Szarka, E. Luca (szerk.) *Biztonságpolitikai Corvinák II*. Budapest, Magyarország : Antall József Tudásközpont (2019) pp. 145-165. , 21 p.
19. Bartók András. *Az ASEAN és az ASEAN Regionális Fórum* In: Molnár, Anna; Marsai, Viktor; Wagner, Péter (szerk.) *Nemzetközi biztonsági szervezetek*. Budapest, Magyarország : Dialóg Campus Kiadó (2019) 246 p. pp. 175-192. , 18 p.
20. Bartók András. *The EU and East Asia*. In: Zoltán, Gálik; Anna, Molnár (szerk.) *Regional and Bilateral Relations of the European Union*. Budapest, Magyarország : Dialóg Campus Kiadó (2019) 295 p. pp. 149-168. , 20 p.

21. Bartók András. „Korlátok nélküli hadviselés” – Egy kínai nézőpont a 21. század hatalmi versengéséről. HADTUDOMÁNYI SZEMLE 11 : 3 pp. 338-346. , 9 p. (2018)
22. Bartók András. A Kínai Népköztársaság védelempolitikája 1989-től napjainkig. SZAKMAI SZEMLE: A KATONAI NEMZETBIZTONSÁGI SZOLGÁLAT TUDOMÁNYOS-SZAKMAI FOLYÓIRATA 16 : 3 pp. 47-75. , 29 p. (2018)
23. Bartók András. Japán felderítőműhold programja és a Kabinet Műholdas Hírszerző Központ története. HADTUDOMÁNYI SZEMLE 10 : 1 pp. 147-157. , 11 p. (2017)
24. Bartók András. Japán hírszerző szolgálatai - A pacifista doktrínából származó problémák és fejlődési lehetőségek. SZAKMAI SZEMLE: A KATONAI NEMZETBIZTONSÁGI SZOLGÁLAT TUDOMÁNYOS-SZAKMAI FOLYÓIRATA 2017 : 1 pp. 40-61. , 22 p. (2017)
25. Bartók András. A Senkaku szigetvita és a japán stratégiai kultúra kölcsönhatásai. In: Doma, Petra; Takó, Ferenc (szerk.) „Közel, s Távolság” V.: Az Eötvös Collegium Orientalisztika Műhely éves konferenciájának előadásaiból 2015. Budapest, Magyarország : Eötvös Collegium (2016) 269 p. pp. 83-103. , 20 p.
26. Bartók András. Abe Sinzó miniszterelnök és Japán „progresszív pacifizmusa”. NEMZET ÉS BIZTONSÁG: BIZTONSÁGPOLITIKAI SZEMLE 2016 : 2 pp. 125-143. , 19 p. (2016)
27. Bartók András. Fortélyok és táblajátékok: A kelet-ázsiai és a nyugati stratégiai kultúra In: Takó, Ferenc (szerk.) "Közel, s Távolság" II. : az Eötvös Collegium Orientalisztika Műhely éves konferenciájának előadásaiból, 2012 Budapest, Magyarország : Eötvös Collegium (2012) 358 p. pp. 233-241. , 8 p.

Tudományos és szakmai tevékenység

Bartók András felsőfokú tanulmányait a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Karán, Keleti nyelvek és kultúrák alapszakon (BA, 2011), illetve Japanológia (MA 2015) végezte. Egyetemi tanulmányait megelőzően tolmácsként dolgozott a Hitachi Ltd. egyik magyarországi leányvállalatánál. 2014-2016 között középiskolai tanárként, illetve nyelviskolákban japán nyelvoktatóként dolgozott. 2017 óta a Nemzeti Közszolgálati Egyetem oktatója, a Nemzetközi Kapcsolatok és Diplomácia Tanszék tanársegédje. Oktatóként Kelet-Ázsiával kapcsolatos ismereteket, geopolitikát, kutatómódszertannal kapcsolatos kurzusokat tart, illetve a civil kar képzésein belül a hadijáték/wargame alapú oktatásmódszertan és gyakorlatok disszeminációjában, oktatásában érintett.

Tudományos kutatásai Kelet-Ázsia biztonságpolitikai folyamataival, Kína, Japán, Tajvan és a térség államainak védelempolitikáival, az eskalációs és elrettentés kérdéseit vizsgálják. Elsősorban a biztonság szektorális kérdéseinek katonai dimenzióival, a katonai képességek kvalitatív és kvantitatív kevert módszertanú vizsgálatával foglalkozik. Publikált továbbá EU-Kelet-Ázsia kapcsolatok, regionális intézményi integráció, demográfia és biztonságpolitika összefüggései, valamint Kelet-Ázsia országaival kapcsolatos magyar közvélemény kutatások témájában.